

Fonden for økologisk landbrug - Ændringsbudget 2014

Beløb i 1.000 kr.	Basisbudget 2014	Ændringsbudget 2014	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B-A)/A i %
	A	B	C	D

Note

INDTÆGTER:

1. Overført fra forrige år	620	4.696	22	657
Produktionsafgifter	0	0	0	-
2. Promillemidler	10.000	10.000	48	0
3. Særbevilling og anden indtægt	0	6.000	29	-
Renter	0	0	0	-
4. Tilskud til fondsadministration	250	250	1	0
I. Indtægter i alt	10.870	20.946	100	93

UDGIFTER:

Samlede tilskud fordelt på formål

Afsætningsfremme	1.550	7.022	40	353
Forskning og forsøg	3.244	4.139	23	28
Produktudvikling	0		0	-
Rådgivning	551	1.007	6	83
Uddannelse	446	446	3	0
Sygdomsforebyggelse	0		0	-
Sygdomsbekæmpelse	0		0	-
Dyrevelfærd	0		0	-
Kontrol	0	0	0	-
Særlige foranstaltninger	0	0	0	-
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer	4.726	5.034	29	7
II. Udgifter til formål i alt	10.517	17.648	100	68

Fondsadministration

Generel fondsadministration	250	250	71	0
5. Effektvurderinger	50	50	14	0
Revisionsudgifter	40	40	11	0
6. Bestyrelseshonorar	10	10	3	0
III. Administration i alt	350	350	100	0

IV. Udgifter i alt	10.867	17.998		66
---------------------------	---------------	---------------	--	-----------

Overførsel til næste år	3	2.948		
Overførsel til næste år, % af årets udgift	0,0	16,4		

Note 1. Der er budgetteret med en overførsel fra 2013 på 4.696 t.kr., jf. Fondens regnskab for 2013. Overførslen i ændringsbudgettet er væsentlig højere end basisbudgettet, hvilket særligt skyldes, at Fonden, som led i aftalen mellem Regeringen og Enhedslisten om en pulje for lokal afsætning af fødevarer, med udgangen af 2013 fik en særbevilling på 3 mio., jf. en nærmere beskrivelse af puljen i note 3. Udmøntningen af de 3 mio. kr. er først sket i februar 2014, og de 3 mio. kr. indgår derfor i overførslen til 2014.

Note 2. Der er budgetteret med en indtægt på 10 mio. kr., jf. finansloven for 2014.

Note 3. Regeringen og Enhedslisten har indgået aftale om en særlig pulje, der har til formål at støtte lokale ildsjæle, der arbejder for at fremme lokal afsætning og udviklingen af bæredygtige fødevarer. Til denne særlige pulje er der afsat 17 mio. kr. over fire år fordelt med 3 mio. kr. i 2013, 6 mio. kr. i 2014, 5 mio. kr. i 2015 og 3 mio. kr. i 2016.

Note 4. Tilskuddet til fondsadministration ydes af Landbrug & Fødevarer.

Note 5. Der er afsat 50 t.kr. til effektvurderinger af støttede projekter.

Note 6. Der er afsat 10 t.kr. til rejsegodtgørelse til bestyrelsesmedlemmer i forbindelse med bestyrelsesmøder.

Fonden for økologisk landbrug - Ændringsbudget 2014

Beløb i 1.000 kr. Note	Basisbudget 2014	Ændrings- budget 2014	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B-A)/A i %
	A	B	C	D
Samlet tilskud fordelt på tilskudsmodtagere:				
Økologisk Landsforening	4.507	5.873	43	30
Videncentret for Landbrug	3.652	4.460	35	22
Landboforeningen Gefion/Økologisk rådgivning	631	631	6	0
Aarhus Universitet	349	534	3	53
Landbrug & Fødevarer	446	446	4	0
Udviklingscenter for Husdyr på Friland	341	341	3	0
GartneriRådgivningen	300	300	3	0
Københavns Fødevarefællesskab	0	300	0	-
Grantoftegaard	0	300	0	-
Foreningen GRO	0	300	0	-
Det Grønne Hus/Sydhavsøernes Frugtfestival	0	281	0	-
Lille Raneladegaard	0	268	0	-
Halkær Ådal Økologisk	0	268	0	-
Foreningen for Biodynamisk Jordbrug	0	263	0	-
Økologisk Samsø	0	249	0	-
Bo Larsen	0	230	0	-
Smag på Endelave	0	225	0	-
Hegnsholt Hønseri	0	225	0	-
Danmarks Biavlerforening	201	201	2	0
Kalø Økologisk Landbrugsskole	0	200	0	-
Landbo Thy	0	200	0	-
MULD aps	0	196	0	-
Producentsammenslutningen Velfærdsdelikatesser ProVeldi	0	175	0	-
Hedehusene/Høje Taastrup økologiske Fødevarefællesskab	0	170	0	-
Miljøpunkt Amager	0	150	0	-
Mannerup Møllegård	0	147	0	-
Dyrenes Beskyttelse	0	132	0	-
Krogagergård	0	128	0	-
Smag på Nordsjælland	0	100	0	-
Westergaards Planteskole	90	90	1	0
Økologiens Venner/Økologiens Have	0	70	0	-
BusinessByHeart	0	63	0	-
Katrøj	0	55	0	-
Arbejdsgruppen bag Økologiens telt	0	52	0	-
Odense Fødevarefællesskab	0	25	0	-
V. I alt	10.427	17.648	100	69

Fonden har genbevilget ubenyttede tilskud med henblik på, at tilskudsmodtager kan gennemføre planlagte 2013-aktiviteter i 2014. Det drejer sig om følgende projekter:

Økologisk Landsforening:

1. Recirkulering af næringsstoffer fra by til land: Genbevilget 150 t.kr., jf. note 9 i supplerende oplysninger.
2. Innovative økologiske dyrkningssystemer – Økologi i Sporet: Genbevilget 78 t.kr., jf. note 15 i supplerende oplysninger.

Videncentret for Landbrug:

3. Økologiske markforsøg – højere udbytter og mere robust produktion i kløvergræs og vårsæd: Genbevilget 46 t.kr., jf. note 20 i supplerende oplysninger.
4. Professionel forædling til økologi: Barrierer og markedsudvikling: Genbevilget 40 t.kr., jf. note 29 i supplerende oplysninger.
5. Rapsologi – vejen til at dyrke økologisk vinterraps i Danmark: Genbevilget 72 t.kr., jf. note 30 i supplerende oplysninger.

Aarhus Universitet:

6. Færre døde høns: Genbevilget 93 t.kr., jf. note 40 i supplerende oplysninger.
7. Flerårige kløvergræsmarker til afgræsning: Genbevilget 92 t.kr., jf. note 41 i supplerende oplysninger.

Fonden for økologisk landbrug - Ændringsbudget 2014

Grøn pulje for lokal afsætning - oversigt over de 33 støttede projekter

Projektitel	Bevilget tilskud 1.000 kr.
1 Lokalmad i offentlig bespisning på regionalt plan.	100
2 Fra snak til handling! Mangfoldig og lokal økologi fra midtjyske producenter - til trendsættende restauranter i Aarhus.	305
3 Lokale varer til lokale butikker i detailhandlen.	340
4 Lokal afsætning af økologisk kød fra mindre producenter og gårdbutikker direkte til forbrugerne.	300
5 Bæredygtig afsætning og netværksbaseret distribution af specialvarer fra Endelave.	225
6 Lokal økologisk fødevarerforsyning i et forstadsområde - Høje-Taastrup og omegn.	170
7 Andels lam - et koncept for salg af Velfærdsdelikatesse gotlam.	175
8 Lokal afsætning på køl og frost i partnerskab med detail.	268
9 Grøn bæredygtighed - lokal omstilling.	25
10 Flere biodynamiske lokal-kunder - højere forarbejdnings-grad af biodynamiske fødevarer og større lokal afsætning.	263
11 Fælles lokal afsætning og formidling om økologiske produkter fra Samsø via "Tranebjerg Økologiske Butik".	249
12 "Det Grønne Hus" i Saksøbing - som udgangspunkt for iværksætteri og afsætning af økologiske fødevarer fra Lolland-Falster.	281
13 Lejre økologiske Fødevarefællesskab - lokalt afsætningsled mellem producenter og storkøkkener?	55
14 ØkoHub - stærkere forbindelser mellem land og by.	300
15 Nemmere lokal afsætning af kødprodukter til lokale køkkener.	300
16 Eat Your City - konference om den spiselige by	150
17 Økologiske oplevelser - peptalk og workshops for alle aldre.	52
18 Steppebrand for "Grønne ildsjæle"	150
19 Børnehavehøns	225
20 Flere lokale æg i lokale butikker. Udvikling af lokale økologiske forretnings- og afsætningskoncepter	300
21 GRO - et projekt om lokal og bæredygtig fødevarerproduktion i København.	300
22 Økologiske måltidskasser til ældre - god smag og værdigt koncept fra Himmerland.	268
23 Leveringsordninger - afsætninger af økologisk kvalitetskød til medarbejdere på arbejdspladser.	128
24 Mælkeautomat til lokal afsætning af økologisk mælk.	147
25 Økologisk slagtehus i Nordjylland.	230
26 Muld, mad og mening.	200
27 Økologisk studekød direkte fra Thy Nationalpark. Udvikling af et afsætningskoncept.	200
28 Grøn Festival - Økologiens Have.	70
29 Økologiske og gastronomisk ambassadør for biodiversitet og lokale råvarer.	196
30 Stalddørssalg af slagtefjerkræ	132
31 Økologisk Landsforenings Rejsehold - til Grøn pulje for lokal afsætning af fødevarer	193
32 Rejsehold for afsætningsfremme og partnerskaber for økologiske producenter	200
33 Rejsehold: Lokal afsætning med Dyrevelfærd By Heart.	63
I alt	6.560

Fonden for økologisk landbrug - Ændringsbudget 2014

Grøn pulje for lokal afsætning

Samlet tilskud fordelt på formål

Afsætningsfremme	5.472
Forskning og forsøg	632
Produktudvikling	0
Rådgivning	456
Uddannelse	0
Sygdomsforebyggelse	0
Sygdomsbekæmpelse	0
Dyrevelværd	0
Kontrol	0
Særlige foranstaltninger	0
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer	0
Tilskud til formål i alt	6.560

Supplerende oplysninger - Ændringsbudget 2014

Beløb i 1.000 kr.	Basisbudget 2014	Ændrings- budget 2014	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Note			

VI. Aktiviteter fordelt på tilskudsmodtagere

Økologisk Landsforening i alt:	4.507	5.873	
Afsætningsfremme:			
1 Drejebog til køkkenpersonale i offentlige storkøkkener	550	550	§2, stk.1, nr. 4b
2 Økodag med opfølgingskampagne	400	400	§ 5
3 Lokale varer til lokale butikker i detailhandlen	-	340	§2, stk.1, nr. 4b
4 Fra snak til handling! Mangfoldig og lokal økologi fra midtjyske producenter - til trendsættende restauranter i Aarhus.	-	305	DMG
5 Økologisk Frugt og Grønt - slip det fri	300	300	§ 5
6 Formidling af fakta om økologi	300	300	§2, stk.1, nr. 4b
7 Lokal afsætning af økologisk kød fra mindre producenter og gårdbutikker direkte til forbrugerne	-	300	§2, stk.1, nr. 4b
Afsætningsfremme i alt	1.550	2.495	
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer:			
8 Økologisk dyrkning af energijafrøder under bæredygtige forhold	350	350	
9 Recirkulering af næringsstoffer fra by til land	350	500	
10 Økonomisk strategi for økologisk mælkeproduktion	305	305	
11 Fertilitetspåvirkning af phytoøstrogener i rødskælver til økologiske får og geder	300	300	
12 Nye mål for økologisk fodring	285	285	
13 Effektive afgræsningsstrategier med skiftevis forskellige dyrearter	205	205	
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer i alt	1.795	1.945	
Forskning og forsøg:			
14 Økologisk græsfrøavl - update	300	300	§ 11
15 Innovative økologiske dyrkningssystemer - Økologi i Sporet	208	286	§ 11
16 Høsilage - optimering af proteinkvalitet til malkekøer	200	200	§ 11
17 Maksimal produktion af økologisk kvælstof med mobil grøngødning	104	104	§ 11
Forskning og forsøg i alt	812	890	
Rådgivning:			
18 Fem klimaoptimerede økologiske bedriftstyper	350	350	§2, stk. 1, nr. 2
19 Rejsehold - til Grøn pulje for lokal afsætning af fødevarer	-	193	DMG
Rådgivning i alt	350	543	

Supplerende oplysninger - Ændringsbudget 2014

Beløb i 1.000 kr.	Basisbudget 2014	Ændrings- budget 2014	Specifikation af anvendt statsstøtteregele
Note			

Videncentret for Landbrug i alt:

3.193   4.460

Medfinansiering af initiativer under EU-programmer:

20 Økologiske markforsøg - højere udbytter og mere robust produktion i kløvergræs og vårsæd	550	596	
21 Crimpning - når en våd høst er penge værd	350	350	
22 Ressourcebevidst økologisk dyrkningssystem	350	350	
23 Økologisk gødning baseret på fast organisk materiale behandlet i biogasanlæg	336	336	
24 Økologisk vækst - bring nye forbrugerstrømninger i byen ud til de innovative økologiske producenter	300	300	
25 Sunde maver - sunde grise	300	300	
26 Øget selvforsyning med økologisk proteinfoder baseret på foderkål	250	250	
27 Nye muligheder i økologisk korndyrkning - samdyrkning og kortere vækstsæson	250	250	
28 Fedt nok til økologiske malkekøer	245	245	
29 Professionel forædling til økologi: Barrierer og markedsudvikling	0	40	
30 Rapsologi - vejen til at dyrke økologisk vinterraps i Danmark	0	72	
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer i alt	2.931	3.089	

Forskning og forsøg:

31 Dansk økologisk protein til danske husdyr (ØkoProtein)	459	459	§ 11
32 "Flere lokale æg i lokale butikker". Udvikling af lokale økologiske forretnings- og afsætningskoncepter	-	300	§ 11
33 Optimering af mekanisk ukrudtsbekæmpelse (Optimek)	262	262	§ 11
Forskning og forsøg i alt	262	1.021	

Afsætningsfremme:

34 Steppebrand for Grønne ildsjæle	-	150	§ 2, stk 1, nr. 4a
Afsætningsfremme i alt	-	150	

Rådgivning:

35 Rejsehold for afsætningsfremme og partnerskaber for økologiske producenter.		200	DMG
Rådgivning i alt	-	200	

Landboforeningen Gefion/Økologisk rådgivning i alt:

631   631

Forskning og forsøg:

36 "ÆG-AKTIER" - direkte afsætning af æg fra mindre mobile og lokale hønsehuse	370	370	§ 11
37 Æblesorters robusthed med "Topaz-plet" - en ny æblesygdom	261	261	§ 11
Forskning og forsøg i alt	631	631	

Landbrug & Fødevarer i alt:

446   446

Uddannelse:

38 Temalæremiddel om økologi i landbruget til grundskolens mellemtrin	446	446	ej statsstøtte
Uddannelse i alt	446	446	

Supplerende oplysninger - Ændringsbudget 2014

Beløb i 1.000 kr.	Basisbudget 2014	Ændrings- budget 2014	Specifikation af anvendt statsstøtteregele
Note			

Aarhus Universitet i alt: 349   534

Forskning og forsøg:

39 Fjerpilning og den ernæringsmæssige sammenhæng	212	212	§ 11
40 Færre døde høns	137	230	§ 11
41 Flerårige kløvergræsmarker til afgræsning	0	92	§ 11
Forskning og forsøg i alt	349	534	

Udviklingscenter for Husdyr på Friland i alt: 341   341

Forskning og forsøg:

42 Miljøsikker produktion af ungsvin på friland	341	341	§ 11
Forskning og forsøg i alt	341	341	

GartneriRådgivningen i alt: 300   300

Forskning og forsøg:

43 Optimering af dyrkningssikkerhed i økologisk kernefrugt	300	300	§ 11
Forskning og forsøg i alt	300	300	

Københavns Fødevarerfællesskab i alt: -   300

Afsætningsfremme:

44 ØkoHub - stærkere forbindelser mellem land og by	-	300	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	300	

Grantoftegaard i alt: -   300

Afsætningsfremme:

45 Nemmere lokal afsætning af kødprodukter til lokale køkkener	-	300	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	300	

ØsterGRO i alt: -   300

Afsætningsfremme:

46 GRO - et projekt om lokal og bæredygtig fødevarerproduktion i København	-	300	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	300	

Supplerende oplysninger - Ændringsbudget 2014

Beløb i 1.000 kr.	Basisbudget 2014	Ændrings- budget 2014	Specifikation af anvendt statsstøtteregele
Note			
Det Grønne Hus v/ Sydhavsøernes Frugtfestival i alt:	-	281	
Afsætningsfremme:			
47 Det Grønne Hus i Sakskøbing - som udgangspunkt for iværksætteri og afsætning af økologiske fødevarer fra Lolland-Falster	-	281	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	281	
Janne Brændbyge	-	268	
Afsætningsfremme:			
48 Lokal afsætning på køl og frost i partnerskab med detail	-	268	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	268	
Halkær Ådal Økologisk i alt:	-	268	
Afsætningsfremme:			
49 Økologiske måltidskasser til ældre - god smag og værdigt koncept fra Himmerland	-	268	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	268	
Foreningen for Biodynamisk Jordbrug i alt:	-	263	
Afsætningsfremme:			
50 Flere biodynamiske lokal-kunder - højere forarbejdningsgrad af biodynamiske fødevarer og større lokal afsætning	-	263	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	263	
Økologisk Samsø i alt:	-	249	
Afsætningsfremme:			
51 Fælles lokal afsætning og formidling om økologiske produkter fra Samsø via "Tranebjerg Økologiske Butik"	-	249	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	249	
Bo Larsen i alt:	-	230	
Afsætningsfremme:			
52 Økologisk slagtehus i Nordjylland	-	230	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	230	

Supplerende oplysninger - Ændringsbudget 2014

Beløb i 1.000 kr.	Basisbudget 2014	Ændrings- budget 2014	Specifikation af anvendt statsstøtteregele
Note			
Hegnsholt Hønseri	-	225	
Afsætningsfremme			
53 Børnehavehøns	-	225	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	225	
Smag på Endelave i alt:	-	225	
Afsætningsfremme:			
54 Bæredygtig afsætning og netværksbaseret distribution af specialvarer fra Endelave	-	225	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	225	
Danmarks Biavlerforening i alt:	201	201	
Rådgivning:			
55 Hvordan etableres en økologisk biavl i Danmark?	201	201	ej statsstøtte
Rådgivning i alt	201	201	
Kalø Økologisk Landbrugsskole i alt:	-	200	
Afsætningsfremme:			
56 Muld, mad og mening	-	200	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	200	
Landbo Thy i alt:	-	200	
Forskning og Forsøg			
57 Økologisk studekød direkte fra Thy Nationalpark. Udvikling af et afsætningskoncept	-	200	§ 11
Forskning og forsøg i alt	-	200	
MULD aps i alt:	-	196	
Afsætningsfremme:			
58 Økologiske og gastronomisk ambassadør for biodiversitet og lokale råvarer	-	196	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	196	

Supplerende oplysninger - Ændringsbudget 2014

Beløb i 1.000 kr.	Basisbudget 2014	Ændrings- budget 2014	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Note			
Producersammenslutningen Velfærdsdelikatesser ProVeldi v. Lisbeth Færch Gjerulff i alt:	-	175	
Afsætningsfremme:			
59 Andelslam - et koncept for salg af Velfærdsdelikatesse gotlam	-	175	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	175	
Hedehusene/Høje Taastrup økologiske Fødevarefællesskab v. Miljø- og Energicentret i alt:	-	170	
Afsætningsfremme:			
60 Lokal økologisk fødevareforsyning i et forstadsområde - Høje- Taastrup og omegn	-	170	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	170	
Miljøpunkt Amager i alt:	-	150	
Afsætningsfremme:			
61 Eat Your City - konference om den spiselige by	-	150	ej statsstøtte
Afsætningsfremme i alt	-	150	
Mannerup Møllegård i alt:	-	147	
Afsætningsfremme:			
62 Mælkeautomat til lokal afsætning af økologisk mælk	-	147	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	147	
Dyrenes Beskyttelse i alt:	-	132	
Forskning og forsøg			
63 Stalddørssalg af slagtefjerkræ	-	132	§ 11
Forskning og forsøg i alt	-	132	
Bjarne Krog - Krogagergård	-	128	
Afsætningsfremme:			
64 Leveringsordninger - afsætninger af økologisk kvalitetskød til medarbejdere på arbejdspladser	-	128	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	128	
Smag på Nordsjælland i alt:	-	100	
Afsætningsfremme:			
65 Lokalmad i offentlig bespisning på regionalt plan	-	100	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	100	

Supplerende oplysninger - Ændringsbudget 2014

Beløb i 1.000 kr.	Basisbudget 2014	Ændrings- budget 2014	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Note			
Westergaards Planteskole i alt:	90	90	
Forskning og forsøg:			
66 Produktion af økologiske danske figner i uopvarmet plasttunnel	90	90	§ 11
Forskning og forsøg i alt	90	90	
Økologiens Venner /Økologiens Have i alt:	-	70	
Afsætningsfremme:			
67 Grøn Festival - Økologiens Have.	-	70	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	70	
BusinessByHeart i alt:	-	63	
Rådgivning:			
68 Rejsehold: Lokal afsætning med Dyrevelfærd By Heart	-	63	DMG
Rådgivning i alt	-	63	
Katrøj i alt:	-	55	
Afsætningsfremme:			
69 Lejre økologiske Fødevarerfællesskab - lokalt afsætningled mellem producenter og storkøkkener?	-	55	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	55	
Arbejdsgruppen bag Økologiens telt i alt:	-	52	
Afsætningsfremme			
70 Økologiske oplevelser - pepalk og workshops for alle aldre	-	52	§ 2, stk. 1, nr. 4b
Afsætningsfremme i alt	-	52	
Odense Fødevarerfællesskab i alt:	-	25	
Afsætningsfremme:			
71 Grøn bæredygtighed - lokal omstilling	-	25	DMG
Afsætningsfremme i alt	-	25	

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Note 1. Drejebog til køkkenpersonale i offentlige storkøkkener

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Formålet med projektet er at lave et effektivt redskab til at komme i dialog med og inspirere køkkenpersonale og beslutningstagere i offentlige storkøkkener og hermed fremme produktion og afsætningen af økologiske fødevarer.

Det skal ske ved at udgive en drejebog, som bl.a. vil indeholde information om:

- Økologi og økologisk produktion.
- Økologisk omstilling og implementering.
- Ledelse og økonomi i det økologiske køkken.

Opskrifter koblet sammen med produktkendskab (herunder konkrete anvisninger på f.eks. kogetider, der kan være anderledes ved økologiske produkter i forhold til den konventionelle variant).

Projektet vurderes at kunne understøtte en samlet vækst for økologiske fødevarer i storkøkkensektoren, samt have en afsmittende effekt hos storkøkkenernes brugere og patienter, og herunder også overbevise nogle af skeptikerne.

Note 2. Økodag med opfølgingskampagne

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Målet med projektet er at fastholde og øge forbrugerens viden og loyalitet overfor økologisk mælk og mejeriprodukter for dermed at fastholde og øge salget i 2014.

Dette opnås ved, at forbrugerne på Økodag inviteres ud på økologiske gårde med mælkeproduktion for at se de økologiske køer blive lukket ud på græs i foråret for første gang efter en lang vinter i stalden. Forbrugerne oplever livet på en gård med økologisk mælkeproduktion og kommer i direkte kontakt med mælkeproducenten. På den måde øges forbrugernes viden om de værdier, der ligger til grund for økologisk mælkeproduktion. Eventen sætter fokus på kvaliteten af økologiske produkter gennem oplevelse, oplysning og smagsprøver. Hensigten er, at oplevelsen på gårdene vil forankre sig emotionelt hos forbrugerne med det resultat, at de i højere grad vil vælge økologisk mælk når de står ved køledisken.

For at sikre, at også de forbrugere, der ikke besøger en gård på Økodag, bliver bevidste om merværdien ved økologisk mælk laves en opfølgingskampagne i direkte forlængelse af Økodag. Målet er, at kampagnen bliver særlig synlig på sociale medier og på udvalgte steder i det offentlige rum for på den måde at ramme et større antal danskere med de økologiske budskaber.

Hele projektet bygger på faktabaserede og videnskabeligt dokumenterede argumenter for økologi. Projektet søges konkret udmøntet i, at nedgangen i salget af økomælk stopper i 2014 samt at flere efter kampagnen ved dels, at de økologiske køer skal på græs i sommerhalvåret og dels at økologiske mælkeproducenter ikke sprøjter deres marker. Projektet giver desuden en stor generisk og positiv omtale af økologi i medierne.

Note 3. Lokale varer til lokale butikker i detailhandlen.

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål at skabe grundlag for flere lokale varer til flere lokale butikker i detailhandlen.

Indsats 2014:

- Identificering af et langt større antal lokale leverandører i samarbejde med detailhandlen, så det matcher de aktuelle markedsmuligheder for lokal økologisk salg, herunder de konkrete aftaler med detailhandelen, som er fundamentet for projektet.
- Udvikling af Økobasen som effektivt grundlag for leverandørsøgninger på lokale producenter, og den centrale platform for leverandørsøgninger til matchmaking-aktiviteter mellem butikker og leverandører.
- Videreudvikling og effektivisering af Økobasens søgefunktioner, så den let kan anvendes af alle købere.

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

- Information om økobasen via annoncer og telefonisk kontakt.
- Test og matchmakingaktiviteter mellem butikker og leverandører.

Et effektivt redskab til matchmaking mellem leverandører og detailhandel, som medvirker til at øge salget af økologiske varer, til glæde for de forbrugere, der oplevere større tryghed og involvering, når de køber lokale varer.

Afsætningseffekten i projektet vurderes at være stor, da der et veletableret samarbejde mellem ansøger og detailhandelens største aktører, om at øge lokalt salg af økologiske varer.

Note 4. Fra snak til handling! Mangfoldig og lokal økologi fra midtjyske producenter - til trendsættende restauranter i Aarhus.

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektet skal sætte gang i og få systematiseret større lokal afsætning af et meget bredt sortiment af lokale økologiske varer – til trendsættende og velrenommerede restauranter i Aarhus. Nye former for matchmaking mellem avlere/producenter og restauratører, nye distributionsmodeller og udvikling af menuer med unik 'lokal økologi' skal for alvor sætte mangfoldig og spændende lokal økologi på menuen hos restauratørerne.

Torben Blok, Foodservice, Økologisk Landsforening er tovholderen, der på vegne af producenterne og i samarbejde med INCO og AB-Catering samt 10-14 udvalgte restauratører sikrer, at målene nås via dialog, udvikling og videnuudveksling:

1. Producenterne sætter alle små og store varegrupper i spil og udvikler nye undervejs.
2. Restauratørerne møder producenterne, og får kendskab til råvaren og lærer om økologisk produktion
3. Restauratørerne udvikler lokale økologiske menuer, og sammen formidler de viden om lokal økologi

Projektets effekter:

- Projektet skaber succes med lokal økologi, som inspiration og motivation til andre. Der er meget snak på området, men her handles der. Projektet bringer de aktører i spil, der kan skabe succes på området
- Ny, aktiv synliggørelse og en målrettet distribution i grossistledet sikrer en bredere afsætningseffekt, eftersom andre restauranter og foodservice-kunder bliver opmærksomme på tilgængeligheden af lokale økologiske råvarer via grossistledets præsentation og distribution
- Forbrugerne i Aarhusområdet bliver opmærksomme på lokale økologiske varer, og hvordan de kan bruge dem
- Generelt vil de trendsættende restauratører i Aarhus medvirke til at skabe dialog om 'lokal økologi' både om varerne og økologien, og dermed medvirke til større omsætning i værdikæden—fra avler til restaurant.

Note 5. Økologisk Frugt og Grønt – slip det fri!

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektet formål er at dokumentere, at afsætningen af økologisk frugt og grønt kan øges, når økologiske varer gives samme konkurrencevilkår som konventionelt frugt og grønt i form af emballering, eksponering og placering i butikken.

Projektet indeholder følgende aktiviteter:

1. Koncept for løssalg af økologisk frugt og grønt
2. Displaymateriale til butikseksponering
3. Afprøvning af koncept i samarbejde med detailkæde
4. Måling af omsætningsændringer efter konceptimplementering
5. Dokumentation for butikseksponeringens betydning for økologiske varer

---

Note 6. Formidling af fakta om økologi

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Det overordnede formål med projektet, er at øge forbrugernes viden om økologi, for derigennem sikre, at forbrugerne kan træffe et velinformeret og velovervejet valg, når de køber fødevarer. Det vil ske via faktuel og videnskabeligt baseret information, der understøtter troværdighed og afliver fordomme.

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Projektet er opdelt i tre indsatser:

1. Udvikling af videndatabasen, så den indeholder nyeste viden om økologi – baseret på analyser og undersøgelser samt på veldokumenteret viden fra forsknings- og udviklingsprojekter. Vidensdatabasen danner basis for faktabaseret formidling om økologi.
2. Online indsats på web og sociale medier, hvor faktabaseret viden om økologi formidles til en bred målgruppe. Formidlingen er karakteriseret ved troværdig præsentation af økologiens dilemmaer og udfordringer - og lægger derved op til ærlig on-line dialog og debat om økologiens udfordringer. Formidlingen omfatter desuden viden om, hvor forbrugerne har mulighed for at besøge økologiske landbrug, og hvor de kan købe økologiske fødevarer direkte fra landmænd og producenter.
3. Informationsindsats via trykte materialer, som kan anvendes i forbindelse med målrettede events som eksempelvis fødevarerfestivaler, forbrugerrettede messer, undervisning m.v. Informationsmateriale skal øge forbrugeres kendskabsgrad til økologi i en nemt tilgængelig og fagligt velunderbygget form tilpasset flere målgrupper.

Note 7. Lokal afsætning af økologisk kød fra mindre producenter og gårdbutikker direkte til forbrugerne.

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Formålet med projektet er at skabe større synlighed af de lokale producenter af økologisk kød og gårdbutikker samt øge disses faglige kompetencer for herigennem at øge den direkte afsætning af økologisk kød fra mindre producenter.

Indsats 2014:

- Identificering og indsamling af data om de lokale producenter af økologiske kød med interesse i direkte afsætning
- Opdatering af eksisterende gårdbutiksliste
- Udvikling af domænet/websiden www.okokodsalg.dk med et Danmarkskort således, det bliver muligt for forbrugeren at identificere og danne sig et overblik over, hvor den lokale kødproducent /gårdbutik befinder sig samt udbuddet af varer for på denne måde at øge synligheden og tilgængeligheden af det økologiske kød.
- Udvikle domænet/websiden www.okokodsalg.dk til en inspirations- og uddannelsesplatform, hvor den enkelte producent nemt og enkelt kan få inspiration og viden til at øge sine faglige kompetencer for bedre at kunne imødekomme forbrugernes krav og ønsker.

www.okokodsalg.dk vil blive et effektivt redskab til matchmaking mellem små og mindre producenter af økologisk kød og forbrugerne. Dette vil medvirke til et øge den samlede afsætning i en kategori, hvor markedsandelen for økologiske oksekød er iflg. de nyeste tal fra Danmarks Statistik på 3,7% - og for økologisk svinekød endnu mindre, hvor udbuddet i detailhandlen er stærkt begrænset set i forhold til forbrugernes ønsker. Effekten af dette projekt vil således blive en udvidelse af det totale marked for økologisk kød.

Note 8. Økologisk dyrkning af energifgrøder under bæredygtige forhold

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer

---

Projektets formål og indhold:

Der er tale om et projekt, der medfinansieres af initiativer under EU-programmer/ RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne/Det danske landdistriktsprogram/Erhvervsudviklingsordningen.

Formålet med projektet er at vise, at energipil primært kan og bør dyrkes økologisk for blandt andet at understøtte en bæredygtig udvikling inden for det økologiske landbrug.

Projektet skal vise, at der er sund fornuft i at dyrke energipil - både økonomisk, teknologisk og miljømæssigt under økologiske forhold. Dette gøres gennem udviklingen af bæredygtige og økologiske dyrkningsmetoder ved praksisnære forsøg, der til sidst ender op med at give en dyrkningsmanual for økologisk energipil og umiddelbart brugbare dyrkningsmetoder.

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Note 9. Recirkulering af næringsstoffer fra by til land

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer

---

Projektets formål og indhold:

Der er tale om et projekt, der medfinansieres af initiativer under EU-programmer/ RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne/Det danske landdistriktsprogram/Erhvervsudviklingsordningen. Projektets formål er at gøre det nemmere for økologiske landmænd at få adgang til næringsstoffer, der er recirkulerede.

Økologiske landmænd er optaget af at udfase konventionel husdyrgødning. Biogasanlæg kan i et vist omfang løse udfordringen ved at omdanne grøngødning til biogasgylle. Herved forbedres forsyning med kvælstof. Næringsstoffer som fosfor og kalium der føres væk fra ejendommen bliver derimod ikke erstattet, med mindre der etableres nye forsyningskæder af biomasse og næringsstoffer f.eks. via recirkulering fra by til land. Derfor er der brug for at kortlægge mulighederne for recirkulering langt mere konkret.

Projektet skal give økologiske landmænd overblik over de konkrete muligheder for at udnytte næringsstoffer via recirkulation, så de får mulighed for at vurdere konkrete produkter/alternative gødninger mht. kvalitet, pris, anvendelighed i forhold til nuværende praksis med at importere husdyrgødning.

Effekterne opnås ved at kortlægge potentialet for recirkulering og give konkrete anvisninger via et online-katalog.

Note 10. Økonomisk Strategi for økologisk mælkeproduktion

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer

---

Projektets formål og indhold:

Der er tale om et projekt, der medfinansieres af initiativer under EU-programmer/ RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne/Det danske landdistriktsprogram/Erhvervsudviklingsordningen.

Formålet er at skabe muligheder for, at økonomisk udsatte økologiske mælkeproducenter kan forblive i den økologiske produktionsform ved at beskrive alternative økologiske udviklingsveje, der er så økonomisk attraktive, at en tilbagelægning til konventionel produktion undgås.

Formålet opnås ved at:

- Analysere ejendomme med mælkeproduktion, hvor produktionen er lagt tilbage til konventionel produktion, herunder årsager til tilbagelægning,
- Analysere ejendomme med mælkeproduktion, hvor der er en sund økonomi med økologisk produktion, herunder hvilke strategier, der er brugt på bedrifterne.
- Tilvejebringe strategiske redskaber, der kan forbedre økonomien og sikre overlevelsen som økologisk mælkeproducent.

En analysegruppe bestående af ØL, AU, VFL og lokale økonomikonsulenter analyserer og udvikler et redskab, der kan støtte udsatte økologiske mælkeproducenter til at tage beslutning om at blive i den økologiske produktionsform.

Note 11. Fertilitetspåvirkning af fytoøstrogener i rødkløver til økologiske får og geder

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer

---

Projektets formål og indhold:

Der er tale om et projekt, der medfinansieres af initiativer under EU-programmer/ RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne/Det danske landdistriktsprogram/Erhvervsudviklingsordningen.

Formålet med projekter er at undersøge mulighederne for at den robuste kløverart rødkløver kan indgå i fodrationen hos økologiske får. Formålet opfyldes ved at få undersøge om de græsfrøblandinger med rødkløver, der har en

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

tørstofproduktion, der er op til 30 % større med rødkløver end uden, kan bruges af økologiske får- og gedebesætninger under praktiske forhold, uden at det går ud over fertiliteten på grund af rødkløvers indhold af fytoøstrogener.

Projektet indeholder udlæg af kløvergræs blanding med standard blandinger nr.: 31 og 42 med hhv. 6 og 11 % rødkløverfrø for at finde grænsen for, om og hvornår fertiliteten evt. hæmmes, eller de blandinger, som anbefales til kvæg, kan bruges uden negative problemer til får.

Projektet skal levere anvisninger på, hvilke jordtyper og med hvilken rødkløver andel, det kan anbefales at indsætte får og geder på rødkløvergræsmarken, og hvornår det må frarådes ud fra de kendte indhold af fytoøstrogener. Desuden afprøves, om indholdet af fytoøstrogener svarer til det forventede ud fra tidspunkt på året, temperatur o.l., som er senere end malkekvægs afgræsningsperiode.

Note 12. Nye mål for økologisk fodring

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer

---

Projektets formål og indhold:

Der er tale om et projekt, der medfinansieres af initiativer under EU-programmer/ RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne/Det danske landdistriktsprogram/Erhvervsudviklingsordningen.

Formålet med projektet er at fremme selvforsyning med foder på økologiske malkekvægbedrifter. Selvforsyning er et af økologiens grundprincipper, og i disse år med stigende foderpriser kan øget anvendelse af hjemmeavlet foder desuden være en del af svaret på de økonomiske udfordringer, mælkeproducenterne står overfor. I projektet udvikles og vurderes forskellige strategier for selvforsyning med foder til økologiske malkekøer. Udvalgte elementer af strategierne demonstreres derefter på to økologiske malkekvægbedrifter.

Effekten af projektet er, at den enkelte landmand får inspiration til at se mulighederne for mere hjemmeavlet foder på egen bedrift, herunder i hvilke situationer det er økonomisk attraktivt. Inspirationen fra projektet kan føre til, at flere økologiske mælkeproducenter bliver selvforsynende med foder.

Projektet indeholder en workshop for landmænd og rådgivere. Ud fra en diskussion af mål, rammer og barrierer for selvforsyning med foder til malkekøer skitseres en række mulige scenarier. For 3-4 af disse scenarier udarbejdes der derefter modeller med beskrivelse af sædskifte, krav til maskiner og inventar, sammensætning af foderrationer og produktionsresultater, og det økonomiske resultat beregnes. De mest interessante strategier eller dele heraf demonstreres på to malkekvægbedrifter. Det kan være systemer med f.eks. roer eller raps. I demonstrationerne beskriver vi de praktiske udfordringer ved dyrkning, opbevaring og udfordring af de pågældende fodermidler, og vi registrerer køernes foderoptagelse, sundhed og mælkeydelse. Viden fra projektet formidles løbende via artikler og møder.

Note 13. Effektive afgræsningsstrategier med skiftevis forskellige dyrearter

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer

---

Projektets formål og indhold:

Der er tale om et projekt, der medfinansieres af initiativer under EU-programmer/ RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne/Det danske landdistriktsprogram/Erhvervsudviklingsordningen.

Formålet er at fremme en mere effektiv udnyttelse af græsarealer med strategier, der bygger på at udnytte flere dyregrupper på det samme areal.

Det sker ved at udvikle tre Best Practice koncepter for samgræsning med forskellige dyregrupper – primært på udtagne arealer. På baggrund af studier i Danmark og i udlandet udvikles konkrete metoder til at foretage afgræsning med kvæg, får, geder og heste. I projektet vurderes de alternative muligheder for sam-/rotationsgræsning i forhold til sygdomme, management og praktisk anvendelighed. Best Practice koncepterne skal bruges til at understøtte de landmænd, der efterspørger løsningsmodeller til samgræsning og naturpleje.

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Der udvikles tre koncepter: 1) Samgræsning – alle dyrearter græsser på samme areal samtidig. 2) Skiftevis afgræsning med forskellige dyrearter i optimal rækkefølge. 3) Afgræsning med en hovedgruppe af dyr med behov for høj foderkvalitet, efterfulgt af oprydningssafgræsning med dyregruppe med mindre foderkvalitetsbehov. Projektet består af tre arbejdsplaner.

Note 14. Økologisk Landsforening: Økologisk græsfrøavl – update

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at øge kvaliteten af den økologiske frøavl ved at fokusere på de to centrale udfordringer: ukrudtsfrø i afgrøden og N-forsyning i et udfasningsscenario.

Projektet skal sammen med erhvervet, identificere udfordringerne i økologisk frøavl og i samarbejde med Videncenter for Landbrug komme med løsninger, der peger fremad for økologisk frøavl, en produktionsgren i en branche med et solidt fundament, nationalt og internationalt. Hovedindsatsen i 2013 har været indsamling af viden, der fører frem til en vidensyntese i 2014, hvor de væsentligste erfaringer og den bedste forskningsbaserede viden på området bliver kondenseret af dem der arbejder med det til hverdag.

Indsatserne i nærværende projekt vil skabe opmærksomhed på kvaliteten af afgrøderne, således at det bliver fri for kvikfrø og andre uønskede arter er nødvendigt for at kunne udvikle et troværdigt produktkondenseret af dem, der arbejder med det til hverdag.

Note 15. Innovative økologiske dyrkningssystemer – Økologi i Sporet

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at udvikle nye, fuldt automatiserede, økologiske dyrkningssystemer til produktion af grovfoder og konsumafgrøder. De nye dyrkningssystemer vil være baseret på:

- Dyrkning i bede, hvor flere typer hjælpeafgrøder sået i rækker imellem afgrøderne bidrager til optimering af det økologiske næringsstofkredsløb
- Pløjefri dyrkning, hvor ukrudtstryk reduceres ved brug af hjælpeafgrøder, teknik og management
- Faste kørespor, CTF (Controlled Traffic Farming vha. GPS)
- Nye redskaber og digitale teknologier, f.eks. til varsling af rettidige behandlinger
- Helhedsvurdering på landskabsniveau – synergi mellem kontrollerede dyrkningsbede og natur

Effekterne er:

- Forbedret økonomi i form af cirka 10 % højere høstudbytter samt mere effektive arbejdsgange
- Forbedret miljøprofil: Reduktion på 30-50 % i klimapåvirkning og 15-100 kg N/ha/år. i mindre udvaskning
- Et stort skridt på vejen mod et fuldt recirkuleret økologisk kredsløb

---

Note 16. Høsilage – optimering af proteinkvalitet til malkekøer

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at skabe en bæredygtig mælkeproduktion med mulighed for en nærproduktion af protein og øge fodereffektiviteten igennem en bedre udnyttelse af græssets oprindelige proteinindhold. Endvidere skal projektet sikre sunde og velfungerende drøvtyggere med en afbalanceret grovfoderrig proteinforsyning, som er tilpasset kvægets naturlige behov.

Økologiske mælkeproducenter vil have mulighed for at blive selvforsynende med foder uden at skulle gå på kompromis med næringsstofnormerne for AAT, hvis de kan bjærge græssensilage med et højere AAT-indhold. Proteinindholdet i foderrationen vil være bedre afstemt til malkekoens behov. Køerne vil få en bedre foderudnyttelse og velfærd og mælkeproducenten en bedre økonomi.

Mælkeproducenter som i forvejen har optimeret AAT-forsyningen vil kunne udskifte varmebehandlet og/eller importeret kraftfoder med hjemmeproduceret korn/bælgsæd.

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Note 17. Maksimal produktion af økologisk kvælstof med mobil grøngødning

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at udvikle nye økologiske gødninger som alternativer til ikke-økologisk husdyrgødning, der udfases fra 2015. Målet er derfor at maksimere N-udbyttet i produktionen af plantebaserede gødninger (mobile grøngødninger), således at udbyttet af høstet kvælstof (N) maksimeres samtidig med, at grønmassens kvalitet (kulstof/kvælstof-forhold (C/N)) optimeres.

Projektet gennemføres som et samarbejdsprojekt mellem primærproducenter, producent af økologiske gødninger, GartneriRådgivningen, Aarhus Universitet og Økologisk Landsforening. Forskellige arter af produktive grøngødningsafgrøder høstes på forskellige udviklingstrin, bl.a. lige før, ved og lige efter begyndende blomstring. Ved hver slæt registreres udbyttet af frisk og tørret grønmasse. Efter hver slæt af grøngødningsafgrøderne får de enkelte arter lov til at udvikle ny grønmasse, som så genhøstes ved samme slæt-stadie, som ved tidligere slæt. Dette gentages så mange gange, som det er muligt i løbet af dyrkningssæsonen. Ved hver slæt analyseres grønmassen for N og C. Herved bliver det muligt at beregne udbyttet af N pr ha og grønmassens C/N-forhold. I kløver-arterne gennemføres dette i såvel en første-års grøngødningsafgrøde som en anden-års grøngødningsafgrøde. I Økologisk Landsforening gennemføres økonomiberegninger af omkostninger ved produktion af forskellige mobile grøngødninger af forskellig kvalitet og resultaterne formidles.

Note 18. Fem klimaoptimerede økologiske bedriftstyper

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Rådgivning

Projektets formål og indhold:

Formålet med projektet er at vise potentialet for at mindske udledning af drivhusgasser fra økologisk fødevarerproduktion for fem produktionsgrene og derved inspirere økologiske landmænd til at handle og tilpasse deres produktion til mindre klimabelastning.

I projektet beskrives nu-drifts scenarium og klimadrifts scenarium for fem typebedrifter: Mælkeproduktion, kødkvægsproduktion, planteavlsproduktion, svineproduktion og ægproduktion. I klimadrifts-scenariet implementeres så mange klimatiltag som muligt, og effekten på CO₂ udledning og økonomi beregnes og illustreres i ét hæfte for hver bedriftstype.

Målet er, at flere økologiske landmænd bliver opmærksomme på de konkrete muligheder for at mindske udledning af drivhusgasser, og at flere landmænd vil gøre en indsats for at efterleve Klimastrategien for økologisk landbrug.

Note 19. Økologisk Landsforenings Rejsehold - til Grøn pulje for lokal afsætning af fødevarer

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Rådgivning

Projektets formål og indhold:

Formålet med Økologisk Landsforenings Rejsehold er at informere om puljen, hjælpe ansøgere med at afklare deres idé og medvirke til udformning af deres projektansøgninger.

Den konkrete indsats vil bestå af:

- Information om puljen
- Afklaringer af potentielle ansøgers projektidéer pr. telefon
- Møder hos ansøgere – primært med nye ansøgere eller vedrørende projekter, der kræver ekstra drøftelse
- Bidrage til afgrænsning af projektidé, formulering af ansøgning - så den opfylder puljens formål og passer til ansøgers udviklingsønsker
- Løbende understøtte ansøgere vedrørende projektændringer i forhold til puljen
- Bidrage til formidling

Forventet effekt:

- Cirka 50 telefoniske afklaringer – fra potentielt kvalificerede ansøgere og eksklusive løse henvendelser
- 12-15 afklaringsmøder – vedrørende kvalificerede projekter

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

- 14-17 ansøgninger – fra korrekturlæsning, indspil, til involvering i hele processen
- Fælles formidling

Note 20. Økologiske markforsøg - højere udbytter og mere robust produktion i kløvergræs og vårsæd

Tilskudsmodtager: Videncentret for Landbrug

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer

---

Projektets formål og indhold:

Formålet med projektet er at sikre en fortsat udvikling af den økologiske produktion gennem højere udbytter og mere robuste økologiske afgrøder. Der fokuseres på afgrøder, der er udbredt i den økologiske dyrkning; kløvergræs (1/3 af arealet) og vårsæd (1/5 af arealet). Det er afgrøder, hvor de økologiske landmænd er helt afhængige af succes for at sikre en stabil og økonomisk bæredygtig produktion.

Der gennemføres markforsøg indenfor to indsatsområder:

- Kløvergræs: Der sammensættes og afprøves nye holdbare kløvergræsblandinger med større artsdiversitet, så markerne kan anvendes i mere end 3 år, samtidig med at udbytte og kvalitet fastholdes i alle produktionsår.
- Vårsæd: Betydningen af udsædsmængde, udsædens vitalitet, sortsvalg, arts- og sortsblandinger for afgrødens udbytte, robusthed og ukrudtskonkurrence. Det afprøves ved forskellige gødningsniveauer i marker med moderat udbyttensniveau og ved forskellige ukrudtsstrategier, herunder rækkyrning. Det vil være muligt at vurdere potentialet i de enkelte tiltag op mod hinanden og mod landmandens egen praksis i de enkelte marker.

Note 21. Crimpning - når en våd høst er penge værd

Tilskudsmodtager: Videncentret for Landbrug

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer

---

Projektets formål og indhold:

Der er tale om et projekt, der medfinansieres af initiativer under EU-programmer/ RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne/Det danske landdistriktsprogram/Erhvervsudviklingsordningen.

Høst og opbevaring af crimpet vådt korn er en interessant mulighed under økologiske forhold. Tidlig høst er således en fordel med hensyn til etablering af efterafgrøde eller bekæmpelse af rodukrudt. Hvilket igen er væsentlige faktorer for at få sædskifte og næringsstofbalance til at fungere bedst muligt under økologiske forhold. Crimpning er også en oplagt teknologi til at konservere proteinrige hestebønner og lupiner, som ofte bliver høstet med en høj vandprocent. Flere økologiske kvægbrugere, som har crimpet korn, lupiner og hestebønner med et højt vandindhold, har dog rapporteret om problemer med kvalitet og holdbarhed af afgrøderne, og der er stor usikkerhed om, hvilken metode og ensileringsadditiv, der giver det bedste resultat.

På den baggrund er formålet med projektet at:

- At undersøge effekten af økologisk godkendte ensileringsadditiver på kvalitet og holdbarhed
- At undersøge protein- og energiværdi til malkekøer af crimpede partier af tidligt høstet korn samt lupiner og hestebønner
- At analysere ensileringskvalitet, holdbarhed og opbevaringstab af crimpede partier
- At lave kalkuler over foderprisen baseret på data fra de medvirkende kvægbrug
- At formidle resultater og erfaringer til økologiske mælkeproducenter

I 2013 blev projektet startet op. I 2014 skal der måles udbytte og kvalitet efter lagring samt regnes økonomi på crimpningsmetoden. Projektet etablerer et analyseprogram, som følger ensilering, stabilitet og foderværdi af de færdige partier.

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Note 22. Ressourcebevidst økologisk dyrkningssystem

Tilskudsmodtager: Videncentret for Landbrug

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer

---

Projektets formål og indhold:

Der er tale om et projekt, der medfinansieres af initiativer under EU-programmer/ RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne/Det danske landdistriktsprogram/Erhvervsudviklingsordningen.

Formålet er at reducere det høje tidsforbrug, der i dag kendetegner økologisk planteavl i kombination, med en stigning i udbyttet i vintersæd på 20 – 30 pct. Samtidig er der et højt energiforbrug i form af diesel til maskiner og strøm. Dette medfører to målsætninger:

1. Reduktion af tidsforbruget og mængden af brændstof, gennem en mere effektiv udnyttelse af efterafgrøders evne til at bekæmpe ukrudt og fastholde næringsstofferne i marken til gavn for afgrøderne.
2. Samtidig med, at pkt. 1 lykkes, er det vigtigt, at udbyttet i de økologiske kornmarker stiger, da der ellers ikke opnås en forbedret rentabilitet og klimaprofil i økologisk jordbrug.

Effekten vil være en helt ny måde at håndtere dyrkningen af vintersæd. Metoden vil forene det bedste, ved efterafgrøder og udnytte det faktum, at vintersæden har langt større potentiale, hvis den bliver sået tidligere end den nuværende praksis tillader. I centrum er efterafgrøder, som opsamler kvælstof og konkurrerer med ukrudtet indtil vintersæden sås.

Projektet er bygget op om praktiske afprøvninger, der gennemføres på økologiske ejendomme. For at udnytte potentialet i sædskiftet optimalt og muligheden for samdyrking af forskellige afgrøder og vintersæd, strækker afprøvningserne over to vækstsæsoner. Der demonstreres nye typer maskiner, som gør det muligt at dyrke vintersæd ved såning direkte i en voksende efterafgrøde og der vil ske en sammenligning af udbytte, tidsforbrug, energiforbrug, ved forskellige dyrkningsstrategier. For at gøre det nemt for andre at se, hvorledes de forskellige elementer i strategien med nytteplanter og såning fungerer, filmes arbejdet og der udarbejdes små film.

Note 23. Økologisk gødning baseret på fast organisk materiale behandlet i biogasanlæg

Tilskudsmodtager: Videncentret for Landbrug

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer

---

Projektets formål og indhold:

Der er tale om et projekt, der medfinansieres af initiativer under EU-programmer/ RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne/Det danske landdistriktsprogram/Erhvervsudviklingsordningen.

Projektet har til formål at afklare, hvordan økologiske landmænd kan etablere biogasanlæg, der afgasser biomasser, som ikke let omsættes i traditionelle biogasanlæg. Det er vigtigt at få de faste biomasser med i omsætningen på de økologiske bedrifter for derved at skaffe flere økologiske næringsstoffer. Herunder vil recirkulering fra byerne kunne indgå.

Effekten af projektet vil være at få flere bedrifter lagt om til økologisk produktion, når det bliver muligt at skaffe økologisk gødning via biogasproduktion i de områder, hvor der ikke er meget økologisk husdyrgødning. Derudover vil projektet kunne medføre højere udbytter og lavere klimaaftryk i de husdyrtynde områder.

Med henblik herpå vil der ske en:

- Lokalisering og kvantificering af de faste biomasser, som kan tilføres økologisk landbrug, hvis de bliver forarbejdet i et bio-afgasningsanlæg.
  - Vurdering af anlægstyper (med udgangspunkt i det danske Aikan-anlæg suppleret med beskrivelser af andre typer anlæg).
  - Demonstration af afgangning på Aikan-anlægget ved Holbæk med udvalgte faste biomasser - f.eks. enggræs, halm/efterafgrøde, dybstrøelse. Kildesorteret husholdningsaffald bruges som reference.
  - Demonstration af økonomi i at etablere og drive decentrale anlæg til faste biomasser evt. som gårdanlæg.
  - Demo-arrangementer på anlægget.
  - Formidling af resultater i fagblade og på fagmøder.
-

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Note 24. Økologisk vækst – bring nye forbrugerstrømninger i byen ud til de innovative økologiske producenter

Tilskudsmodtager: Videncentret for Landbrug

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer

---

Projektets formål og indhold:

Der er tale om et projekt, der medfinansieres af initiativer under EU-programmer/ RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne/Det danske landdistriktsprogram/Erhvervsudviklingsordningen.

Projektets formål er at inspirere innovative, økologiske producenter til at udvikle eksisterende og nye forretningsområder. Igennem projektet skabes og understøttes nye udviklingsveje for økologien ved at arbejde med brugerdreven innovation.

Projektet bygger bro mellem "by" og "land" og inspirerer innovative økologiske producenter til at være firstmovers på nye trends og tendenser. Desuden understøtter projektet et folkeligt engagement i økologiens udvikling. Projektet skal fremtidssikre økologien.

Der afholdes en række workshops, som understøtter dialog, udveksling af værdier og viden mellem - på den ene side - de innovative økologiske producenter - og på den anden side – aktører i civilsamfundet, som repræsenterer nye bæredygtighedsorienterede strømninger i byerne. I projektets 1. år udvikles ideer til nye koncepter og samarbejdsformer, som efterfølgende implementeres i projektets 2. år.

Note 25. Sunde maver – sunde grise

Tilskudsmodtager: Videncentret for Landbrug

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer

---

Projektets formål og indhold:

Der er tale om et projekt, der medfinansieres af initiativer under EU-programmer/ RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne/Det danske landdistriktsprogram/Erhvervsudviklingsordningen.

Formålet er at udvikle et foder, der minimerer problemet med diarré hos fravænnede grise. Erfaringer fra Holland har vist, at et fermenteret og/eller syret foder baseret på ensileret kolbemajs (CCM) er en spændende mulighed, der også bør afprøves under danske forhold.

Effekten vil være sunde grise og højere dyrevelfærd - mindre forbrug af antibiotika, kobber og zink, og bedre økonomisk udbytte for landmanden. Endvidere vil projektet skabe et fundament til at kunne arbejde videre med fermentering og behandling af korn. Det kan f.eks. være interessant at se nærmere på crimpet/syrebehandlet korn eller andre gærprodukter.

Kolbemajs ensileres efter anvisninger fra Aarhus Universitet, Foulum, med særlig henblik på, at det skal være velegnet til smågrise. Derefter fodres det til fravænnede grise i to besætninger. Resultater og ensileringsmetoder demonstreres og formidles til de økologiske svineproducenter. Resultaterne perspektiveres til andre potentielle egnede fodermidler. Erfaringer og resultater genereret i dette projekt skal bidrage med konkret viden til, hvordan der bør arbejdes videre med fermenteringsemnet i et større projekt (formodentlig GUDP). Det fremtidige projekt vil have såvel Aarhus Universitet, VFL, økologiske svineproducenter og andre med som deltagere.

Note 26. Øget selvforsyning med økologisk proteinfoder baseret på foderkål

Tilskudsmodtager: Videncentret for Landbrug

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer

---

Projektets formål og indhold:

Der er tale om et projekt, der medfinansieres af initiativer under EU-programmer/ RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne/Det danske landdistriktsprogram/Erhvervsudviklingsordningen.

Projektets formål er skabe grundlaget for, at foderkål, af forskellige korsblomstrede-arter, kan blive en ny højværdi proteinafgrøder til det økologiske jordbrug.

Sortsmateriale og erfaringer hentes fra Storbritannien, hvor der anvendes forskellige arter af foderkål heriblandt grønkål, foderraps og turnips. De udmærker sig ved højt indhold af fordøjeligt kulhydrat, højt proteinindhold, stor

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

biomasseproduktion, robusthed og, at de i modsætning til havekål dyrkes med almindelige landbrugsmaskiner. Dyrkningsomkostningerne ved ca. 7.000 FE/ha vil være på niveau med majs og helsæd. Mange sorter er vinterfaste, har meget dybe rødder og vil kunne bidrage til at fastholde næringsstoffer i et økologisk sædskifte, idet de kan holde jorden dækket i efterår og vinter.

Effekten af projektet for fjerkræ- og svineholdet er, at ensilage eller grønpiller af foderkål vil kunne bidrage med aminosyren methionin, som er den største mangelvare i sammensætningen, når der skal omstilles til 100 % økologisk foder. Foderkålen skal være med til at opretholde produktionen og dyrevelfærd, når de konventionelle foderkomponenter udfases.

For kvæg er foderkålen interessant pga. et lavt PBV- og højt AAT-indhold samt høj smagelighed. Ensilage af foderkål vil bidrage til bedre proteinoptagelse.

Projektet indeholder følgende aktiviteter:

- Dyrkningsforsøg med forskellige arter og sorter af foderkål
- Analyse af fodringsrelevante indholdsstoffer herunder proteinindhold og aminosyresammensætning.
- Forsøg med forskellige lagringsmetoder, ensilering i wrapballer, presning, pelletering og nedtørring.
- Smagbarhedstest af ensileret foderkål for æglæggende høner, slagtesvin og kvæg.

Note 27. Nye muligheder i økologisk korndyrkning – samdyrkning og kortere vækstsæson

Tilskudsmodtager: Videncentret for Landbrug

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer

---

Projektets formål og indhold:

Der er tale om et projekt, der medfinansieres af initiativer under EU-programmer/ RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne/Det danske landdistriktsprogram/Erhvervsudviklingsordningen.

Formålet er at udvikle to alternative dyrkningssystemer, der forventes at kunne løfte de samlede udbytter i den økologiske korndyrkning. Dels skal det udvikles, hvordan man mest optimalt anvender tidlige vårsædssorter, dels skal det udvikles, hvordan vintersæd kan etableres ved udlæg i vårsæd.

Tidlige sorter (modner 2-3 uger tidligere) giver en tidlig og mere sikker høst. Endvidere giver tidlige sorter optimal mulighed for bekæmpelse af rodskud og for rettidig etablering af efterafgrøder med maksimal opsamling af næringsstoffer.

Ved at så vintersæd som udlæg i vårsæd, vil man få tidligt etableret vintersæd med øget udbyttepotentiale, og der vil kunne spares en pløjning i efteråret. Dette resulterer i en forbedret jordstruktur, lavere energiforbrug og et minimalt tab af næringsstoffer.

Disse dyrkningssystemer giver mulighed for strategisk og effektiv planlægning af sædskiftet ud fra konkrete behov og udfordringer, hvilket kan løfte den samlede økonomi og mindske den miljømæssige påvirkning.

Tidligt modnende sorter af vårsæd: I økologiske sortsforsøg afprøves og beskrives eksisterende udenlandske sorter (der ikke anvendes i DK i dag), der modner 2-3 uger tidligere end de sorter, vi anvender i Danmark.

Vintersæd som udlæg i vårsæd: I økologiske markforsøg afprøves et to-årigt dyrkningssystem, hvor vintersæd udlægges i vårsæd i forskellige kombinationer i foråret.

Der laves økonomiske helhedsberegninger af begge dyrkningssystemer, hvor der tages højde for de samlede sædskiftemæssige fordele og merudbytter i efterfølgende afgrøder. Der udarbejdes rådgivnings-værktøjer i form af faktaark, vejledninger i sortsvalg og anvisninger til anvendelse af dyrkningssystemerne.

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Note 28. Fedt nok til økologiske malkekøer

Tilskudsmodtager: Videncentret for Landbrug

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer

---

Projektets formål og indhold:

Der er tale om et projekt, der medfinansieres af initiativer under EU-programmer/ RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne/Det danske landdistriktsprogram/Erhvervsudviklingsordningen.

Projektets formål er at øge selvforsyningsgraden hos danske økologiske mælkeproducenter, så foderforsyningen dækkes af danskproducerede og kontrollerede afgrøder, og dermed medvirke til at forsyningssikkerhed øges og troværdigheden til de økologiske mælkeprodukter bevares. Proteinholdige afgrøder som hestebønner og lupiner og ærter kan bidrage væsentligt med høj kvalitetsprotein til malkekøer. Imidlertid vil der mangle fedt i foderrationerne, da disse fodermidler har et lavt fedtindhold. Det betyder, at det er svært at opnå en høj selvforsyning, hvor importerede foderkilder som rapskage og sojakage helt kan udelades af rationen til de højtydende malkekøer. I projektet undersøges muligheden for at øge fedtindholdet i foderrationen ved brug af danskdyrkede fedtkilder som rapskage, hampefrø, hørfrø og nøgen havre.

Projektet indeholder følgende aktiviteter:

- En undersøgelse af hvilke fedtkilder, der kan dyrkes i Danmark, deres næringsstofindhold og fordøjelighed og potentiale i foderrationen - både som næringsstof og som bidrag til at reducere malkekoens metan udskillelse og til at påvirke mælkenes fedtsyresammensætning.
- En fodringsdemonstration hos 1-2 økologiske mælkeproducenter, hvor fodring med udvalgte fedtkilder afprøves i forhold til udfodring og mælkeydelse.
- Økonomiske beregninger af hvorvidt den øgede selvforsyningsgrad er rentabel under givne forudsætninger med fx svingende udbytte- og prisniveauer.

Effekten af projektet er at reducere foderomkostningerne at øge forsyningssikkerheden, samt at undgå import af foder over lange afstande uden at ydelsesniveauet hos malkekøerne forringes væsentligt.

Note 29. Professionel forædling til økologi: Barrierer og markedsudvikling

Tilskudsmodtager: Videncentret for Landbrug

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer

---

Projektets formål og indhold:

Formålet er at øge stabiliteten, produktiviteten og udbuddet af kornsorter, der er specielt egnede til den økologiske produktionsform. Der er tre specifikke mål med projektet:

1. At alle interessenter i proceskæden fra økologisk planteforædling til spisebord bliver informeret om betydningen og kompleksiteten af forædling til økologi
2. At interessenterne organiseres mhp. øget forædling til økologi
3. At deltage i det internationale samarbejde om at bryde barriererne for et bredt udbud af sorter til økologi.

Effekten er flere, velegnede sorter til økologisk jordbrug i Danmark, hvilket øger dyrkningssikkerheden, udbytterne og kvaliteten af afgrøderne.

I 2014 vil nye organisationsmodeller forsøges afprøvet i Danmark, med inspiration fra udenlandske modeller. Der afholdes min. 3 arbejdsgruppemøder mellem forældre, konsulenter og forskere. Derved involveres nye spillere og nye organisationer. Der afholdes åbent hus med markvandring og besøg i laboratorier hos en professionel forædlervirksomhed. Derved øges dialogen mellem økologer og forældre, hvilket er grundstenen i udvikling af nye idéer og langsigtede samarbejder. Sorter, herunder landracer, der anbefales til økologi i vore nabolande, men som ikke er afprøvet eller i brug i Danmark, beskrives i projektet. Minimum 4 af de beskrevne sorter demonstreres i de økologiske sortsforsøg. Formålet med dette er at finde egnede sorter til dansk, økologisk jordbrug blandt eksisterende økologiske sorter i vore nabolande. Der oprettes en erfagrube for økologiske mikroforældre. Formålet er at øge bredden i forædlingen til økologisk jordbrug.

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Note 30. Rapsologi - vejen til at dyrke økologisk vinterraps i Danmark

Tilskudsmodtager: Videncentret for Landbrug

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer

---

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at øge dyrkningssikkerheden af økologisk vinterraps, hvor hovedudfordringen er skadedyr. Raps er en højværdiafgrøde og kilde til olie og protein. Rapsprotein er en hjørnesten i proteinforsyningen til danske økologiske husdyr, idet raps har et højt indhold af nogle vigtige aminosyrer, som afbalancerer foderet til de enmavede husdyr. Disse specielle aminosyrer findes kun i begrænset omfang i bælgæd. Desuden er vinterraps værdifuld i det økologiske sædskifte på grund af dens store konkurrenceevne overfor ukrudt.

Projektet er et forprojekt til et internationalt EU projekt og vil være inddelt i 2 etaper:

- Løft af vidensniveauet gennem indsamling af praktiske erfaringer og forskningsresultater vedrørende rapsjordlopper og glimmerbøsser både nationalt og internationalt.
  - Ansøgning om et treårigt EU projekt i regi af de interregionale programmer (Interreg) eller i regi af EU's miljøprogrammer (LIFE). Skadedyr i økologisk raps er et internationalt problem og kræver en flerårig international indsats. Der etableres et projektpartnerskab på tværs af Kattegat, Øresund og Østersøen. I projektet planlægges og ansøges der om et koordineret forsøgs-, forsknings- og demonstrationsprojekt med fokus på skadedyr i økologisk vinterraps.
-

Note 31. Dansk økologisk protein til danske husdyr (ØkoProtein)

Tilskudsmodtager: Videncentret for Landbrug

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at bane vejen for en produktion af økologisk proteinfoder af høj kvalitet til de økologiske husdyr. Projektet vil fremme en økologisk vækst ved at øge indtjeningsmulighederne inden for dyrkning af bælgæd, forarbejdning af de høstede proteinafgrøder samt salg af husdyrprodukter fra stald og mejeri. Mulighed for selvforsyning hos producenterne øges og sikrer dermed en foderforsyning, der er uafhængig af import og som minimerer risikoen for forurening med GMO.

Med henblik herpå gennemføres:

- Test af udbytter, kvaliteter, fodringsmæssigt potentiale samt høstbarhed af alternative højtstående typer af proteinafgrøder med hovedvægt på lupin og hestebønne.
- Undersøgelse af effekter af forskellige forarbejdningsprocesser på foderkvaliteter af proteinafgrøder til svin, fjerkræ og kvæg.
- Tests af produktivitet og kvaliteter af mælk, svinekød samt æg efter optimeret fodring med forarbejdet økologisk protein.
- Udarbejdelse af fremadrettede strategier for en økologisk produktion af foderprotein. Yderligere praktiske, lovmæssige og økonomiske barrierer i kæden fra dyrkning til fodring og salg identificeres.

Det 4-årige projekt forventes at fremme økologisk vækst ved at øge indtjeningsmulighederne inden for dyrkning af bælgæd, forarbejdning af de høstede proteinafgrøder og gennem salg af husdyrprodukter fra stald og mejeri.

Note 32. "Flere lokale æg i lokale butikker". Udvikling af lokale økologiske forretnings- og afsætningskoncepter

Tilskudsmodtager: Videncentret for Landbrug

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Formålet med projektet er at udvikle et effektivt lokalt produktions- og afsætningskoncept for ØKOLOGISKE æg direkte fra lokale ægproducenter til forbrugeren, som skal sikre, at der fortsat er en attraktiv produktion af økologiske æg.

Projektet indeholder følgende hovedaktiviteter:

- Konzeptudvikling og beskrivelse af pakkerimetoder
  - Afprøvning af metoder til håndtering og lagring på ægpakkerier
  - Formidling via tre workshops for ægproducenter
  - Konzeptmappen - Mit lokale økologiske hønse- og æggesalg
-

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Note 33. Optimering af mekanisk ukrudtsbekæmpelse (OptiMek)

Tilskudsmodtager: Videncentret for Landbrug

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Der er tale om et projekt, der medfinansieres af initiativer under EU-programmer/ RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne/Det danske landdistriktsprogram/Erhvervsudviklingsordningen.

Ukrudt koster store udbyttetab i økologisk planteavl og en konstant udfordring for den økologiske landmand. Formålet med projektet er derfor, at sikre en mere effektiv mekanisk ukrudtsbekæmpelse ved hjælp af præcise mekaniske ukrudtsbekæmpelsesmetoder, samt at udbrede denne viden til hele det danske landbrugserhverv.

Effekten af det samlede projekt forventes at være øgede udbytter i økologiske markafgrøder på 5-10 %, som følge af 10-20 % mindre ukrudtsdækning. Effekten af Videncentrets aktiviteter i 2014 vil være ny viden tilgængelig for den økologiske planteproduktion fra markforsøg, markdemonstrationer og erfaringsindsamling på to landbrug, som anvender konsekvent rækkedyrkning, samt sikre en effektiv projektledelse af et projektkonsortium, som omfatter spidskompetencer på området. Videncentret for Landbrug, Økologiske aktiviteter i OptiMek vil i 2014 omfatte:

- Erfaringsopsamling og dokumentation af effekt på to økologiske landbrug, som anvender radrensning
  - Demonstrationsdage i marken med forskellige teknologier til mekanisk ukrudtskontrol
  - Landsforsøg med mekanisk ukrudtsbekæmpelse i korn og majs
  - Etablering af landsdækkende erfargrupper for mekanisk ukrudtsbekæmpelse
  - Projektledelse og formidling på LandbrugsInfo, fagblade samt på projektets egen hjemmeside.
-

Note 34. Steppebrand for Grønne Ildsjele

Tilskudsmodtager: Videncentret for Landbrug

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Målet med projektet er at samle op på interessante og effektive projekter, der har været involveret i ØkoLab samt projekter bevilget under eksperimenterende pulje og Grønne ildsjæle 2014.

Der vil blive afholdt 4 workshops i alt, med forskellige lokale afsætningstemaer for økologiske landmænd. Fokus på disse workshops - er praktiske muligheder og udfordringer med alt fra produktudvikling, samarbejde, jura, fødevarer sikkerhed til konkret helt nye koncepter for lokal økologisk afsætning.

Af projektets resultater forventes det, at omkring 80 primærproducenter vil være inspireret og uddannet til selv at gå i gang med lokal afsætning. Som resultat af projektets aktiviteter er det derfor forventningen, at 10 lokale afsætningsprojekter vil igangsættes, for hermed at øge afsætningen af lokale fødevarer.

Det forventes derfor, at projektet vil bidrage til udviklingen af det økologiske marked og styrke producenter i dette særlige lokalområde.

Note 35. Rejsehold for afsætningsfremme og partnerskaber for økologiske producenter

Tilskudsmodtager: Videncentret for Landbrug

Hovedformål: Rådgivning

Projektets formål og indhold:

Formålet med projektet er, at hjælpe økologiske landmænd med at udarbejde ansøgninger til puljen for grønne ildsjæle for lokal afsætning, så landmændene kan få afprøvet gode konceptidéer og udvikle ny viden.

Effekten vil være udarbejdelse af minimum 15 ansøgninger i 2014 og yderligere 10 ansøgninger i 2015.

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Note 36. "ÆG-AKTIER" – direkte afsætning af æg fra mindre mobile og lokale hønsehuse.

Tilskudsmodtager: Landboforeningen Gefion/Økologisk rådgivning

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektets overordnede formål er på markedsvilkår at finde forretningsmodeller, der sikrer at forbrugerne kan få billigere æg og at mindre producenter kan få en højere pris og/eller en større sikkerhed i afsætningen.

Projektets formål er at kortlægge mulighederne i afsætningsmodellen "ÆG-AKTIER" mellem forbruger og producent med udgangspunkt i mindre mobile huse til æglæggere. Modellen muliggør også at forbrugerne tilvejebringer finansiering af nye mobile staldsystemer.

Projektets forventede effekter er:

- Der udarbejdes en direkte afsætningsmodel "ÆG-AKTIER" med forbrugerejerskab af mindre lokale og mobile ægproduktioner.
- Økologerne og de potentielle omlæggere får afprøvet mulighederne i de mobile produktionssystemer.
- Forbrugerne bringes tættere på den økologiske produktion gennem "for den enkelte" relativt beskedne investeringer.
- Der skabes viden om hvordan den mobile produktion passer ind i danske produktionsvaner og systemer, således at økologer landet over kan tage den nye model til sig.
- Økologer rundt om i landet inspireres til nye og alternative løsninger.

I projektet udarbejdes en dansk version af "ÆG-AKTIER" modellen. Til at understøtte denne afprøves Hühnermobile 225 mobil staldsystemet, således at økologerne har et mindre lokaltbaseret produktionssystem af æg og evt. slagtekyllinger at basere deres forretning på.

Note 37. Æblesorters robusthed mod "Topaz-plet", en ny æblesygdom

Tilskudsmodtager: Landboforeningen Gefion/Økologisk rådgivning

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektet har til formål at øge andelen af salgbar æbler fra usprøjtede økologiske æbleplantager. Til usprøjtede plantager vælges altid sorter, der er robuste overfor kendte æblesygdomme som skurv, meldug og kræft. De robuste æblesorter er dog i de seneste år blevet plettede af "Topaz-plet" – et nyt problem, som vi først nu kender årsagen til.

I 2013 er det lykkedes for projektet vha. DNA-analyser at identificere den organisme, der fremkalder "Topaz-plet". Nu ved vi, at pletterne forårsages af en svamp, men en svamp, som der stort set ikke er nogen viden om. I 2014 ønsker vi ved DNA-analyser at undersøge, hvor svampen overvintrer og dermed hvordan den smitter. Projektet er planmæssigt i fuld gang med at kortlægge relevante æblesorters modtagelighed for "Topaz-plet". Undersøgelsen foretages i 11 usprøjtede, økologiske æbleplantager i hele landet. Denne kortlægning af sorterens modtagelighed ønsker vi at gentage i 2014, dels for at styrke observationerne men også for at se udviklingen i en ny sæson, og for at se om problemet øges.

I projektet vil vi samle de erfaringer der måtte være med "Topaz-plet" fra udlandet, indsamle klimadata fra de undersøgte plantager og sammenholde det med sorterens angrebsgrad. Ud fra disse data, samt lokaliseringen af svampens overvintring vil vi dels lave en liste over sorter, der kan anbefales som robuste overfor sygdommen, dels lave en vejledning i, hvordan sygdommen kan forebygges. Effekten vil være øget dyrkningssikkerhed for usprøjtede økologiske æbler.

Note 38. Temalæremiddel om økologi i landbruget til grundskolens mellemtrin

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Uddannelse

Projektets formål og indhold:

For at imødekomme en markant stigende efterspørgsel fra landets skolelærere og kommuner om aktuelt undervisningsmateriale af høj faglig kvalitet om økologi, udvikles et læremiddel om økologi i landbruget til brug i eksempelvis praksisorienterede emneuger. Målgruppen er grundskolens mellemste klassetrin (4.- 6. klasse)

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Formålet med læremidlet er at styrke den naturvidenskabelige faglighed med økologisk fødevarerproduktion som emnefelt for viden, eksperimenter og oplevelser. Der er i projektet fokus på at styrke elevernes innovative kompetencer i forhold til bæredygtig adfærd og at bruge naturen og skolehaven som læringsrum og eksperimentarium.

Produktet er et temalæremiddel om økologi, hvor det primære produkt er en bog på 48 sider. Hertil udvikles lærervejledning, opgavestationer til de økologiske besøgsårde samt supplerende digitalt materiale.

Med projektet ønsker afsenderpartnerskabet Danmark Naturfredningsforening og Landbrug & Fødevarer at udfordre børns nysgerrighed. Læremidlet vil derfor indeholde mange eksperimenter og aktiviteter om økologisk landbrug og produktionens samspil med natur og bæredygtig udvikling. Læremidlet kobles til Landbrug & Fødevarers tilbud om gratis gårdbesøg på ca. 100 økologiske gårde fordelt over hele landet.

Læremidlet understøtter visionen for Ny Nordisk Skole ved at koble teori og praksis og inddrage og perspektivere til virkeligheden.

Det er målet, at:

- Eleverne opnår indsigt i og viden om økologisk produktion og økologisk produktions betydning for en fremtidig bæredygtig udvikling.
- Elevernes handlekompetencer styrkes ift. valg af fødevarer, og hvad de selv kan gøre for at styrke en bæredygtig udvikling.
- 250 klasser arbejder med emnet og besøger en økologisk landmand i løbet af det første år.
- Yderligere 150 klasse arbejder med emnet i løbet af det første år.
- Med en estimeret levetid på 10 år forventer vi, at mindst 100.000 skoleelever vil drage nytte af læremidlet.

Projektet er ikke omfattet af statsstøtteregele, da det vurderes, at det ikke har markedsmæssige konsekvenser og derfor ikke påvirker konkurrenceforholdene.

Note 39. Fjerpilning og den ernæringsmæssige sammenhæng

Tilskudsmodtager: Aarhus Universitet

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Formålet med projektet er at kortlægge det nuværende niveau af fjerpilning, fjerædning og kannibalisme i skrabe- og økologiske æglæggesbesætninger samt at undersøge den ernæringsmæssige sammenhæng.

Der vil blive redegjort for variation mellem produktionssystemer og hønselinjer. Det undersøges, om det er muligt at identificere nogle blodparametre, der er korreleret med risikoen for udvikling af fjerpilning, fjerædning og kannibalisme, og dermed kan bruges forebyggende til at undgå udvikling af problemadfærd.

Dataindsamlingen vil blive udført i 50 besætninger fordelt ligeligt på besætninger med skrabe- og økologiske høner. Fjerdragt- og hudbedømmelser vil blive foretaget, og strølsesprøver vil blive analyseret for indhold af fjer. Disse data vil blive sammenholdt med foderprøver analyseret for næringsstofindhold. Endelig vil der blive udtaget blodprøver i udvalgte besætninger med henblik på analyse for mulige risiko-parametre. På kort sigt vil projektet således bidrage med relevant dokumenteret information til vurdering af muligheden for og konsekvenser af et eventuelt forbud mod næbtrimning i den konventionelle ægproduktion. I det lange perspektiv vil projektet bidrage til udvikling af en metode til at undgå udvikling af fjerpilning.

Note 40. Færre døde høns

Tilskudsmodtager: Aarhus Universitet

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Formålet med projektet er at identificere og konkretisere den aktuelle variation i dødelighed mellem flokke, som kan henføres til managementforskelle.

Der indsamles data fra 15 flokke af økologiske høns. Flokkene besøges ved 35 ugers alderen, hvor 100 høns pr. flok bl.a. vejes og fjerdragtbedømmes og mærkes op med fodringe. Alle mærkede høns undersøges igen ved afslutning af

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

æglægning og der foretages en obduktion på en stikprøve på 20 mærkede høner. Mærkede høner, som dør i perioden fra 35 uger til afslutning af æglægning, registreres ved nummer og dødsdag samt indsendes til obduktion.

Ægproducenternes generelle management (fodring, hygiejne sygdomsforebyggelse og – håndtering) kortlægges ved et interview. Sammenhænge mellem tilstand ved 35 uger og sygdomme ved afslutning af æglægning, herunder parasitbelastning kvantificeres. Sammenhæng mellem tilstand ved 35 uger og overlevelse fastlægges.

Den enkelte producent får et feed-back på dødsårsager på de indsendte døde høns samt en opgørelse over fundne sygdomme på obducerede høns ved afslutning af æglægning. Der gennemføres herefter individuelle semistrukturerede kvalitative interviews på en gruppe af økologiske ægproducenter med henholdsvis høj og lav dødelighed med henblik på at indkredse muligheder for systematisk at forebygge en høj dødelighed. Resultaterne fra de undersøgte sammenhænge kombineres med ny viden om risikofaktorer på flok niveau, fra et stort internationalt projekt, hvori de 15 danske flokke indgår.

Note 41. Flerårige kløvergræsmarker til afgræsning

Tilskudsmodtager: Aarhus Universitet

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektet vil udføre en analyse af ca. 20 flerårige kløvergræsmarker på mineralsk jord hos økologiske kvægbrug, som har været brugt til afgræsning af malkekøer. Analysen, der omfatter biologiske, produktionsmæssige og arbejdsmæssige parametre skal danne grundlag for en bæredygtigheds analyse, hvor økonomiske (cost benefit), miljømæssige (klima, næringsstof, landskab) og sociale aspekter (arbejdsforbrug, rådgivningsbehov) kvantificeres. Analysen vil blive præsenteret i en rapport som kan bruges til rådgivning, undervisning og dokumentation. Analysen er etårig og baseret på bestående marker, givetvis anlagt og behandlet forskelligt, og således med til at belyse diversiteten og mulighederne. I projektperioden vil ligeledes blive etableret nogle få kløvergræsmarker til flerårig afgræsning. Markerne kan de kommende mange år følges og være en flerårig basis for inspiration og erfaring.

Note 42. Miljøsikker produktion af ungsvin på friland

Tilskudsmodtager: Udviklingscenter for Husdyr på Friland

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er, at udvikle et system til produktion af økologiske grise der lever mindst halvdelen af deres liv på friland. Systemet skal være robust, forstået som både miljøsikkert og konkurrencedygtigt i forhold til indendørs opstaldning.

Konkret undersøges flytbare hytte- og hegnssystemer målrettet smågrise og ungsvin i alderen 7 uger til 3½ måned. Det er et krav til konceptet, at der samtidig udvikles en sædskiftepraksis så der ikke opstår problemer med sort jord og nedsivning af næringsstoffer.

Målet er et system, der kan give den økologiske svineproduktion et løft, både produktionsmæssigt og imagemæssigt. Samtidig forventes det, at medføre en væsentlig besparelse i forhold til traditionel indendørs opstaldning.

Note 43. Optimering af dyrkningssikkerhed i økologisk kernefrugt

Tilskudsmodtager: Gartneri Rådgivningen A/S

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Den største trussel mod produktion af økologisk kernefrugt, er angreb af sygdomme og skadedyr. For at fremme den bæredygtige udvikling, og øge udbyttet af frugt med en salgbar kvalitet i økologisk produktion, er det nødvendigt at øge dyrkningssikkerheden.

Projektet består af følgende arbejdsopgaver:

- Svampebekæmpelse i æble og pærer: Beslutningsstøttesystemet RIMpro er det mest udbredte beslutningsstøttesystem til svampebekæmpelse i æbler og pærer i Europa. Ved hjælp af RIMpro ønskes timingen, og dermed effektiviteten af en bekæmpelse, optimeret. Beslutningsstøttesystem tilpasses til danske

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

forhold og virkningen demonstreres. Til bekæmpelse af æbleskurv bruges det godkendte svovl, eller kaliumbicarbonat på dispensation. Til bekæmpelse af sodplet bruges rapsolie, eller kaliumbicarbonat på dispensation. Til bekæmpelse af æbleviklere bruges hhv. Madex eller Dipel. Demonstrationerne vil blive udført hos tre avlere, så vidt muligt fordelt geografisk over landet, så flest mulige producenter har mulighed for at få demonstreret systemet under lokale klimaforhold. Timingen og virkningen af behandlingerne vurderes via angrebsniveauet af skadevolderen, minimum ved høst.

- Forvirringsteknik mod viklerskader på frugt: Brugen af feromondispensere med feromoner fra 5-6 viklerarter, som gør skade på æbler, blev godkendt til brug i Danmark i foråret 2010. Ophængning af feromondispensere vil blive foretaget minimum på 3 lokaliteter i Danmark, hvor der ikke sprøjtes, og virkningen af dispenserne følges og afrapporteres.
- Forebyggelse og bekæmpelse af æblebladhpvæse: Æblebladhpvæse er et af de skadedyr, som reducerer udbyttet mest i økologiske æbler. I nogle sorter og nogle år kan udbyttet reduceres til ingenting. I projektet vil den nyeste udenlandske og lokale viden opsamles, og viden om metoder til forebyggelse og bekæmpelse vil blive demonstreret og formidlet.
- Varmtvand mod lagerråd: Viden fra et pt. igangværende Ph.d.-projekt om virkning af varmtvand på kvaliteten af æbler, og effekt overfor forskellige lagersvampe, vil blive demonstreret på et af de større frugtlagre.
- Resistente og robuste sorter: Viden om robuste sorter indsamles hos de økologiske avlere, i usprøjtede æblesortsforsøg på Institut for Fødevarer, Aarhus Universitet, ved studierejser til Tyskland og Sverige, samt ved screening af aktuelle fagtidsskrifter. Viden demonstreres og formidles ved markvandring, den årlige temadag og gennem nyhedsbreve.
- Udtynding ved at bruge salt, eller mekanisk udtynding: Salt er det middel til udtynding, som indtil videre har virket bedst i æblesorten 'Elstar'. I projektet demonstrere virkningen i 'Elshof' og andre sorter, som behøver udtynding, samt arbejde på at få salt godkendt til brug i Danmark til udtynding af frugt. Der findes maskiner til mekanisk udtynding i Danmark. Disse vil blive brugt i 1-3 økologiske plantager for at demonstrere virkningen.

Note 44. ØkoHub - stærkere forbindelser mellem land og by.

Tilskudsmodtager: Københavns Fødevarerfællesskab

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Københavns Fødevarerfællesskab har en vision om at øge tilgængeligheden af friske, lokale og økologiske fødevarer og har gennem en helt enkelt idé om, at medlemmerne både ejer og driver foreningen - og derfor er direkte engageret i distributionskæden - lykkedes med at skabe en ny form for markedsløsning. Foreningen har i løbet af kort tid etableret sig som en aktør, der i samarbejde med økologiske producenter sikrer en stabil og voksende afsætning.

På baggrund af de erfaringer ønsker KBHFF nu at videreudvikle og konsolidere de eksisterende systemer for at styrke tilgængeligheden og øge afsætningen af økologiske varer yderligere. Idéen er at udvikle en hub, der skal fungere som knudepunkt for distribution, formidling og afsætningsfremmende aktiviteter.

En hub er direkte oversat, det nav, der holder hjulegerne sammen, og billedet er dækkende for KBHFFs vision om at samle de løsninger og aktører, der vil fremme afsætningen af økologiske varer i København og på sigt omkring flere af fødevarerfællesskaberne.

Projektet skal kortlægge de praktiske udfordringer og de økonomiske potentialer i at udvikle den nuværende foreningsmodel, som er grundlaget for KBHFF. Det handler om at finde ud af, hvordan KBHFF kan udvikle en forenings- og distributionsmodel, der i endnu højere grad kan sikre foreningens medlemmer adgang til lokale, økologiske fødevarer, og derigennem skabe bedre afsætningsmuligheder for foreningens leverandører – nye som gamle og store som små. Projektet har med andre ord til formål at udvikle KbhFF til en bæredygtig forretning i bredeste forstand, og dermed sikre afsætningen af endnu flere økologiske varer direkte til forbrugerne.

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Note 45. Nemmere lokal afsætning af kødprodukter til lokale køkkener.

Tilskudsmodtager: Grantoftegaard

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Grantoftegaard er i projektet talerør for de mange husdyrproducenter, der ønsker at afsætte kød til lokale køkkener. Her er en af de største barrierer for både landmænd, slagtere og køkkener nemlig håndteringen af de mange regler og dokumenter, der skal identificere og følge dyret i kæden fra avler frem til køkken. Sker der blot en ubetydelig fejl – står køkkenet med en ikke godkendt vare, og de mangler dermed også 'den gode historie' til dén, der skal spise maden.

Projektets formål er, at gøre det nemmere for avlere og producenter at sælge kød og forarbejdede kødprodukter til offentlige og lokale køkkener.

I projektet udvikles et koncept bestående af en manual og et IT-system målrettet lokal afsætning af kød. Konceptet skal formidle den gode historie, sikre identifikation af det enkelte dyr og rumme alle nødvendige dokumenter, der følger dyret. Projektet er et samarbejdsprojekt, der involverer alle parter i værdikæden – fra landmand, slagtere, vognmænd, distributører, køkkenansvarlige – frem til de forbrugere, der får serveret kødet. Konceptet skal sikre, at alle nødvendige og officielle dokumenter kun skal udfyldes og håndteres en gang, og at alle nødvendige oplysninger er til stede hos køkkenet - således at slutbrugeren har sikkerhed for, at dyret og kødet er korrekt identificeret – både af hensyn til fødevarerikthed og historien om dyret.

Effekt:

- Gøre det nemmere for landmændene at sælge kød til lokale køkkener – og dermed skabe større vækst
  - Sikre korrekt identifikation af de enkelte dyr frem til færdigretten i køkkenet
  - Sikre formidling af og forståelsen for det enkelte dyrs korte vej frem til tallerkenen
  - Manual og koncept vil blive frit tilgængelig for andre producenter, slagtere og køkkener – bla. via Økologisk Landsforening, da projektet har generel interesse for branchen.
-

Note 46. GRO - et projekt om lokal og bæredygtig fødevarerproduktion i København

Tilskudsmodtager: ØsterGRO

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Formålet med GRO er at skabe et lokalt, åbent landbrug på Østerbro, således at kvarterets beboere kan følge økologiske grøntsagers vej fra jord til bord. Projektet har derudover til formål, at skabe en platform, der indbyder til økologiske markeder, hvor producenter har mulighed for at præsentere, sælge og formidle deres produkter til lokale borgere på Østerbro.

Vi ønsker at etablere farmen på et tag på 600 kvm, beliggende midt i Skt. Kjelds Kvarteret på Æbeløgade 4. Vi har fået stillet taget til rådighed af Nellemann Holding A/S.

Salg af afgrøder vil ske via en CSA model, Community Supported Agriculture, og der ventes at være 20-25 medlemmer (familier).

2014 er det første år for tagfarmen og der fokuseres på intensiv dyrkning, afsætning og produktionsplaner.

Nøgleord: Høns, bier, drivhus, spiring, grøntsager, økologi, lokal afsætning, kompost, lokal udnyttelse af regnvand, samarbejde med lokale landmænd.

Note 47. Det Grønne Hus i Sakskøbing - som udgangspunkt for iværksætter og afsætning af økologiske fødevarer fra Lolland-Falster.

Tilskudsmodtager: Det Grønne Hus/Sydhav Søernes Frugtfestival

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Det er projektets formål at skabe fundament for og engagement i større økologisk produktion og afsætning af lokale, økologiske nicheprodukter fra Lolland-Falster via 'Det Grønne Hus' i Sakskøbing.

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Det Grønne Hus er et samarbejde mellem Sydhavsøernes Frugtfestival, Det Økologiske Gartneri i Horslunde, Hotel Saxkjøbing, Saksjøbing Handelstandsforening samt Madhus Lolland-Falster i Stokkemarke. Det Grønne Hus skal være omdrejningspunkt for udvikling og afsætning af økologiske nicheprodukter fra Lolland-Falster. Det Grønne Hus er baseret på netværk/partnerskaber – og er i første omgang uden egne mure. Drivkraften bag initiativet er lokale producenter og iværksættere, som ønsker at bidrage til at skabe et økologisk momentum på Lolland-Falster, således som tiden, området og vækstbetingelserne giver mulighed for.

I 2014 vil Det Grønne Hus have følgende aktiviteter:

- a. Folkekøkken med inspirerende mad og viden om økologi og fødevarer
- b. Iværksætterdage – med produktudvikling af råvarer fra økologiske landmænd og fødevarerproducenter
- c. Iværksætterbod for nye økologiske produkter fra Lolland-Falster: Test af produkter, forbrugerpræferencer og afsætningsmuligheder på Sydhavsøernes Frugtfestival
- d. Fælles afsætningskoncept i samarbejde med de allerede kendte små producenter og forbrugere til lokale markeder og nye markeder (Kbh)

Alle initiativerne skal medvirke til at omdanne Lolland-Falster til et alsidigt spisekammer baseret på nicheprodukter – med det økologiske initiativ: Det Grønne Hus, som økologisk pilotprojekt.

Projektet medvirker til at skabe fællesskab – og projektdeltagerne repræsenterer og/eller samarbejder med flere veletablerede afsætningskanaler.

Note 48. Lokal afsætning på køl og frost i partnerskab med detail.

Tilskudsmodtager: Lille Raneladegaard/Janne Brændbyge

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Produktet 'øko-gedekid som convenience-gourmetmad' færdiggøres med en lokal fortælling.

Gennem en indsats for afsætning af forskellige produkter fra geder – is og ost samt kød fra kid – vil vi udvikle køle- og fryselogistik, der gør det muligt for gårdbutikker og helsekostforretninger at have lokale specialiteter på sortimentslisten. Senere (projektets år 2 og evt. 3) vil vi udvide rækkevidden til at omfatte lokale kantiner og restauranter samt andre produkter fra andre lokale avlere.

Det innovative i dette projekt er at vi stiller fryserne til rådighed for butikkerne i en prøveperiode. Dermed er der ingen investering for dem før de ved, hvordan kunderne tager imod de nye produkter.

Afsætningsmodellen vil kunne kopieres af andre økologer, der har køle- og frostvarer til det lokale marked.

Note 49. Økologiske måltidskasser til ældre - god smag og værdigt koncept fra Himmerland.

Tilskudsmodtager: Halkær Ådal Økologisk i samarbejde med Ældresagen

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

I samarbejde med Ældre Sagen ønsker Halkær Ådal Økologisk at udvikle koncept, afsætnings- og forretningsmodeller for 'økologiske måltidskasser til ældre'.

Halkær Ådal Økologisk producerer og forarbejder fødevarer fra lokale producenter med oprindelse i enge omkring Halkær Ådal, Himmerland. Fokus er især på økologiske kødprodukter og velsmagende klassiske middagsretter. Med det udgangspunkt udvikles og testes i 2014 produktion, distribution og salg af 25-35 forskellige recepter på måltider til levering til ældre. Desuden udvikles håndterings-, emballage- og distributionsløsninger, så maden bevarer sin gode smag efter optøning og opvarmning. Samtidig skabes dialog mellem de ældre forbrugere og producenterne i Himmerland, så de ældre oplever maden som vedkommende. I projektførelsen vurderes og udvikles måltidsløsninger til diabetikere, allergikere, hjertepatienter og andre med specielle ønsker og behov.

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Effekt:

- Pr. december 2014 foreligger konkrete opskrifter, måltidskasse-tilbud, håndterings- og distributionsløsninger, prismodeller (fra avler til forbruger) og salget er i gang. Muligheder for at udvikle løsninger til ældre med særlige kostbehov er vurderet i samarbejde med Ældre Sagen.
- På sigt: *Økologiske måltidsløsninger med lokale fødevarer til ældre i lokalområdet* - bør være en del af de kommunale tilbud om Madudbringning.

Note 50. Flere biodynamiske lokal-kunder - højere forarbejdningsgrad af biodynamiske fødevarer og større lokal afsætning.

Tilskudsmodtager: Foreningen for Biodynamisk Jordbrug:

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Formålet er at styrke den lokale afsætning af biodynamiske produkter. Herunder at øge forarbejdningen af gårdens råvarer til produkter med merværdi for både bonde og kunde.

Effekten af projektet er en tættere relation mellem landmænd og forbrugere, både private og professionelle, hvilket er væsentligt for bedre forståelse for hinandens ønsker og muligheder, og konkret for en øget lokal handel.

Projektets indhold omfatter både lokale aktiviteter omkring den enkelte gård og fællesrettede, koordinerende aktiviteter, der varetages af Foreningen for Biodynamisk Jordbrug. De to indsatsområder vil supplere hinanden og sikre en vækst i kontakten og salget til lokale kunder.

De lokale biodynamiske aktører:

Foreningen har aftale med følgende avlere har om at deltage: Steffenskilde (Gørlev), Højbo (Brande), Kragegården (Ringe), Nørregård (Årup), Bellingehus Frugtplantage (Slangerup), Niels Ole Knudsen (Stege).

Se en nærmere beskrivelse af gårdene og deres afsætningsplaner i pkt. 12.5

Vi forventer, at 5-10 flere vil være med, når projektet går i gang.

De fælles understøttende aktiviteter, der varetages af foreningen:

- www.portal på nettet og en facebook-side, der skal gøre de lokale biodynamiske producenter og deres produkter lettere at finde og kommunikere med.
- fælles udadvendt information
- gårdpræsenterende profilmateriale
- kontakter til relevante samarbejdspartnere og myndigheder
- internt erfa-forum på nettet, telefonmøder og fysiske møder
- tekst- og layoutbidrag til informationsmateriale inkl. PowerPoints til formidling
- pressekontakter og -materiale

Note 51. Fælles lokal afsætning og formidling om økologiske produkter fra Samsø via "Tranebjerg Økologiske Butik".

Tilskudsmodtager: Økologisk Samsø

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

I projektet udvikles et fælles afsætningskoncept for økologiske varer med udgangspunkt i nyetableret, økologisk butik i Tranebjerg, Samsø. Butikken bliver både fælles salgssted og informationsbase for økologi og økologiske produktioner.

Målgruppen er øens faste beboere på knap fire tusinde, fritidssamsinger og turister, der bidrager med ca. 250.000 overnatninger og en omsætning på over 200 mio. kr. årligt.

Indsats 2014:

Det fælles afsætningskoncept for lokal afsætning, omfatter:

- Et varieret og spændende sortiment af økologiske varer fra Samsø, som allerede nu efterspørges af køberne, og især af fritidssamsinger og turister. Et varieret sortiment vil give større omsætning både hos de enkelte producenter og i butikken.
- En fælles informations- og kommunikationsplatform, som tilgodeser producenternes behov for at markere egne produkter og salg, men som samtidig udnytter den synergi, der ligger i fælles formidling om økologi.
- Udvikling af nye produkter og nye former for afsætning i vinterhalvåret – bl.a. til fastlandet/Kbh

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

- Aktiviteterne omfatter produktudvikling, events, smagsprøver, øko-ture, øko-café, informationsmaterialer

Effekter

- Den økologiske butik og informationscafé i Tranebjerg resulterer i større omsætning af økologiske varer på øen og bliver samlingssted for Samsøs økologiske initiativer
- Der bliver igangsat nye tiltag om afsætning via flere og nye salgskanaler - også i vinterhalvåret
- Syltefabrikken på Samsø bidrager til vurdering af konkrete afsætningsmuligheder for nye produkter
- Der igangsættes en fælles indsats på øen, der skaber større efterspørgsel efter økologi på Samsø, og dermed sikrer større lønsomhed for producenterne
- På længere sigt en tredobling af det økologiske areal og dermed mere iværksætteri på Samsø indenfor primærproduktion og forarbejdning, både af vegetabiliske og animalske fødevarer.

Note 52. Økologisk slagtehus i Nordjylland.

Tilskudsmodtager: Bo Larsen

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Formålet med projektet er, at arbejde mod en etablering af et økologisk certificeret slagtehus i Vendsyssel, da mindre økologiske producenter af kvæg, lam, svin mv., som ikke leverer til Danish Crown, i dag må transportere sine dyr til hhv. Hobro, Farsø eller Mors. Dette resulterer, for nogle af de nordligste producenter, i en transport på langt over 100 km af en varighed på op mod to timer (og to timer hjem igen med den tomme trailer). Det er ingen god historie, at fortælle sine kunder. Alternativet til den lange transporttid er, at slagte på et nærliggende slagtehus uden økologisk certificering. Dette betyder bl.a. tab af økologisk status og deraf følgende tab af økonomisk værdi på slutproduktet.

Indholdet i projektet vil være bistand til nærmere analyse af potentialet for et økologisk slagtehus i Vendsyssel. Bistand med afklaring omkring-, samt etablering af, partnerskaber/samarbejdsaftaler. Det vil være bistand til forretningsmodel samt plan for logistikken omkring projektet mv. Herudover formidling i form af artikler i relevante medier.

Effekten forventes, at være større lokalt salg af lokalt produceret økologiske kødprodukter, idet færre slagtedyrl vil miste status under forarbejdningsprocessen. Som en afledt effekt af projektet, er der stor sandsynlighed for, at flere lokale småproducenter kan se muligheder i en omlægning, når de kan få slagtet deres dyr økologisk i nærområdet. Vi ser et potentiale både blandt deltidslandmænd, hobbylandmænd og ikke mindst naturplejere.

Note 53. Børnehavehøns.

Tilskudsmodtager: Hegnsholt Hønseri

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Formålet med projektet er at gøre det attraktivt for alle landets børneinstitutioner at holde høns, og på længere sigt også at videreudvikle konceptet til at omfatte andre typer institutioner, såsom plejecentre, skolehaver og opholdssteder for psykisk sårbare.

Hovedeffekten af projektet er, at vores børn får en styrket fødevarerbevidsthed. Gennem projektet lærer børnene i praksis, hvor maden kommer fra, om bæredygtighed, dyrevelfærd og økologi. Dette sker gennem udvikling af koncept til hønsehold og selvforsyning med økologiske æg i 5 pilot-børneinstitutioner i Lejre Kommune. Særligt med høns kan man på en meget enkel måde demonstrere økosystemet - de spiser vores madaffald og giver os æg og gødning tilbage. Og så tager det kun 2 min. om dagen at passe dem.

Projektet inkluderer:

- 1) udvikling af en model for rådgivning, tilsyn og pasning af høns,
- 2) udvikling af hønsehus tilpasset specielt til brug i børneinstitutioner og til betjening af børn,
- 3) udvikling af kommunikationspakke med information til forældre og personale,
- 4) udvikling af undervisningsmateriale til børnehaver/børnehavebørn.

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Alle samarbejdspartnere og leverandører i projektet er helt lokale – lige fra leverandøren af bæredygtigt producerede hønsehuse, producenten af økologisk korn, opdrætteren af økologiske høns til den tekstforfatter, der producerer undervisningsmaterialet. Lejre Kommune har udvist interesse for at kunne bruge resultaterne af projektet som en del af kommunens naturindsats på børneområdet samt til inspiration i andre af kommunens institutioner, og er i fin tråd med visionerne i "Lejre – den Økologiske Kommune" (se udtalelse fra Lejre Kommune i bilag 1).

Note 54. Bæredygtig afsætning og netværksbaseret distribution af specialvarer fra Endelave.

Tilskudsmodtager: Smag på Endelave

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

I 2013 udviklede Endelaves fødevarerproducenter en række økologiske nicheprodukter, der nu er klar til distribution og salg. Distribution og salg af nicheprodukter er omkostningstungt pr. vare for øboerne. I indværende projekt er det målet at udvikle et bæredygtigt/økologisk distributionsnetværk ved at udnytte det potentiale, der ligger i at pendlere, semilokale, weekend- og feriegæster dvs. Endelaves venner, tilbyder at medbringe varer til kunder i deres respektive lokalområder i forbindelse med deres hjemrejse. Her tænkes både på detailkunder og på kunder i den enkelte distributørs netværk. Altså distribution direkte fra producent til kunde. Herved opnår øens producenter dels en økonomisk besparelse, en energimæssig besparelse (CO₂), men først og fremmest udbygges det engagement og den fællesskabsfølelse, der efterhånden præger øens producenter, semi-lokale beboere og 'Endelaves venner' omkring øens levedygtighed.

Projektet gennemføres af beboere og producenter på Endelave: I projektperioden skabes:

- Overblik over salgsklare produkter fra Endelave, og hvilken distributionsform, der er egnet til de enkelte varer (lovgivning, emballering, mængder osv)
- Overblik over kunder samt potentielle nye kunder og markeder – typer og geografisk placering,
- Overblik over Endelaves venners geografiske muligheder, dvs. hvor bor de personer, der allerede har tilbudt eller forventes at ville hjælpe med afsætning og transport
- Pilotprojekt vedrørende distribution af specialvarer – kombination af professionelle distributører og 'Endelaves venner'
- Evaluering af økonomi, besvær, ressourcer, energi osv. ved forskellige distributionsformer

Effekt:

- Øget afsætning via bæredygtig og effektivt distributionsnetværk
- Endelave har – inden for kort tid – formået at engagere øboerne i nye økologiske projekter, og dette engagement udbygges til gavn for Endelave – og til læring for andre ø- og lokalsamfund.
- Økonomisk og bæredygtig lokal produktion og afsætning af håndværksbaserede produkter, der typisk kun fremstilles og afsættes i små mængder

---

Note 55. Hvordan etableres en økologisk biavl i Danmark?

Tilskudsmodtager: Danmarks Biavlerforening

Hovedformål: Rådgivning

Projektets formål og indhold:

Der laves en konference hvor alle interessenter omkring økologisk biavl i Danmark inviteres. Konferencens formål er at klarlægge muligheder og hindringer for økologisk biavl i Danmark. Ønsket er at skabe større opmærksomhed omkring økologisk biavls muligheder i Danmark, med en meget lille produktion af økologisk honning. Danske biavlere har en stor interesse i at lægge om til økologi, men en dansk fortolkning af EU's økologiregler gør at dette ikke er muligt. Derfor inviteres også udenlandske økologisk biavlere til konferencen, for at give deres beskrivelse af deres økologiske biavl. De økologiske foreninger i Danmark inviteres ligeledes for at fremføre deres synspunkter. Desuden indkaldes en gruppe eksperter. Håbet er at nedsætte en økologisk arbejdsgruppe for biavl, som arbejder videre med de frembragte konklusioner fra konferencen. Dette er det første seriøse tiltag omkring iværksættelse af økologisk biavl i Danmark.

Projektet er ikke omfattet af statsstøttere reglerne, da det vurderes, at det ikke har markedsmæssige konsekvenser og derfor ikke påvirker konkurrenceforholdene.

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Note 56. Muld, mad og mening.

Tilskudsmodtager: Kalø Økologisk Landbrugsskole

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at skabe en afsætningskanal af lokale økologiske varer produceret af eleverne på Kalø Økologisk Landbrugsskolen. Varerne bliver solgt i supermarkedet SuperBest i Rønne, som ligger 4 km fra skolen. De varer, som er tænkt ind i projektet for 2014, er grøntsager og grisekød fra bevaringsværdige racer. Produkterne vil blive præsenteret med deres egne gode historier trykt på emballager og små filmklips fra produktionen, som kan ses via QR-koder og ved hylden i supermarkedet. Fortællingerne vil fremhæve økologi, udnyttelse af lokale næringsstoffer ved bl.a. kompostering og brug af gamle husdyrracer og grøntsags sorter.

De to hovedeffekter er:

- Unge fremtidige økologer uddannet på Kalø får erfaring og læring i at forberede grøntsager til salg. De får en god forståelse for forbrugernes og detailhandels krav og forventninger. De lærer at fortælle produktets historie og at formidle om økologi.
  - Viden om økologi, dyrkningsmetoder, pasning af dyr, gamle husdyrracer og gamle grøntsagssorter bliver spredt ud til lokale forbrugere. Denne viden bliver også spredt til andre mulige interesserede via skolens website.
  - Der opbygges et lokalt netværk hvor landbrugsskolen i første omgang afsætter grøntsager og kød lokalt. Det er planen at der på sigt gerne må kobles flere på konceptet (både flere producenter og flere varegrupper).
-

Note 57. Økologisk studekød direkte fra Thy Nationalpark. Udvikling af et afsætningskoncept.

Tilskudsmodtager: Landbo Thy

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Formålet med projektet er, at udvikle et effektivt afsætningskoncept for økologiske stude fra Thy Nationalpark, som skal sikre, at den ekstensive studeproduktion bliver en attraktiv økologisk produktion.

Projektet indeholder følgende hovedaktiviteter:

- Afprøvning af metoder til håndtering af forarbejdning af kødet efter slagting.
  - Distributions- og opskæringsamarbejde med COOP Kvickly.
  - Afsætningsfremme med fire lokale Dagli'brugser
-

Note 58. Økologiske og gastronomisk ambassadør for biodiversitet og lokale råvarer.

Tilskudsmodtager: MULD Aps

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

'Muld' er et økologisk special-landbrug ved Vipperød, der ønsker at tilbyde viden om, hvordan lokale basis råvarer og specialgrøder fra området kan omdannes til en autentisk, enkel og gastronomisk spiseoplevelse. Kernen i projektet er kokken Jens Vestergaard Jensens meget respekterede viden om mad og gastronomi samt evne til at formidle denne viden.

Projektets formål er at udvikle 'Muld' til at blive økologisk ambassadør for lokal biodiversitet og lokale fødevarer, således at 'Muld' både kan tilbyde kurser og aktiviteter med udgangspunkt i gårdens og områdets produktion og inspirere til lignende aktiviteter i andre områder af landet.

I 2014:

- Udvikling og formidling af viden om diversificeret, lokal og økologisk fødevarerproduktion med udgangspunkt i produkter fra stald, mark og natur - og omsætte denne viden om produkterne til enkel mad og store spiseoplevelser.
- Udvikling og test af kursusindhold og -form samt arrangementer målrettet
- kokke. Især ambitiøse kokkelever har stort engagement – men pt. få undervisningsmuligheder
- fødevarerproducenter - både avlere/landmænd og forarbejdningsvirksomheder
- forbrugere – både børn og voksne

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Projektets effekter:

- Projektet tilføjer den ekstra dimension, der er behov for, og som ofte mangler, når man taler om lokal produktion og afsætning, - nemlig at omsætte forståelsen for lokal økologi til maden og spiseoplevelsen.
  - 'Muld' får udviklet sit forretningsgrundlag: undervisningskoncept, vidensfundament, formidlingsformer med indbygget mulighed for salg af fødevarer fra lokalområdet, og på en måde der passer til målgruppernes specifikke behov
-

Note 59. Andelslam - et koncept for salg af Velfærdsdelikatesse gotlam.

Tilskudsmodtager: For Producentsammenslutningen Velfærdsdelikatesser ProVeldi v. Lisbeth Færch Gjerulff

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Afsætningsfremme – Udvikling af afsætningskoncept for direkte afsætning af økologiske gotlænderlam med inddragelse af lokale aktiviteter.

Formålet er at øge loyaliteten mellem kunde og producent ved dels at sælge lam på andelsbasis, hvortil der knyttes lokale oplevelser og aktiviteter på gården, dels at videreudvikle på produktet 'et halvt lam' med forarbejdede convenience-produkter for at sikre, at hele lammet bruges. På den måde bliver dansk lam nemmere tilgængeligt for bl.a. travle børnefamilier. Lokale aktiviteter kan omfatte deltagelse i åbent hus-dage med aktiviteter som: Læmninger og udvælgelse af eget andelslam, sætte får og lam på græs, vejning af lam, klipning af får, pelsmønstring og grillaften med udvikling af nye produkter.

Resultatet for projektet i 2014 bliver en drejebog for Andelslam konceptet, et idékatalog for hvordan slagter og producent kan samarbejde samt hvilke convenience-produkter, der kan laves. Produktudviklingen omfatter pålæg, marinerede og forkogte kødstykker til simreretter og grill. Idékataloget sammenfattes i en letforståelig publikation, som formidles til økologiske fåreavlere med opfordring om at deltage i implementeringen i 2015.

Effekten er, at forbrugerne kommer tættere på produktionen af økologiske lam, fordi flere mindre producenter åbner gårdene for besøg og oplevelser. Andelshavere kommer oftere på gården, kan tage del i gårdens opgaver og får en oplevelse. Nye andelspakker af halve lam med opskriftshæfte og forarbejdede stykker af kød gør det nemmere for travle børnefamilier at spise økologisk lammekød.

Note 60. Lokal økologisk fødevarerforsyning i et forstadsområde - Høje-Taastrup og omegn.

Tilskudsmodtager: Hedehusene/Høje Taastrup økologiske Fødevarerfællesskab

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at sikre tættere samspil mellem økologiske fødevarerproducenter og forbrugere i Hedehusene/Høje-Taastrup og omegn – om mere lokal og økologisk produktion og forbrug af økologiske fødevarer.

Omdrejningspunktet for projektet er engagerede lokale avlere, det lokale fødevarerfællesskab - Hedehusene/Høje-Taastrups økologiske Fødevareselskab - og de to lokale SuperBrugser.

Projektet vil indeholde udvikling af samspilsformer mellem producenter og forbrugere, test af afsætningsformer, der passer til et forstadsområde som Hedehusene/Høje-Taastrup, og projektets praktiske aktiviteter er derfor af stor betydning for, hvorledes fortsat udvikling af økologisk produktion og afsætning organiseres i et forstadsområde som kendetegner Hedehusene/Høje-Taastrup.

Projektet øger således interesse for samarbejde om produktion og afsætning af økologiske fødevarer i et forstadsområde, hvor der ikke er tradition for økologi og økologiske fødevarer, men hvor der netop er et tilgængeligt produktionsfundament i form af jord og producenter – lige uden for døren.

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Note 61. Eat Your City - konference om den spiselige by

Tilskudsmodtager: Miljøpunkt Amager

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

I forbindelse med afholdelse af Sharing Copenhagen - København som europæisk miljøhovedstad, ønsker Miljøpunkt Amager og Sundholm skvarterets Områdeløft at afholde en international konference om, hvordan den moderne storby kan åbnes for grønne projekter, hvor byens borgere deltager aktivt og direkte i etablering og udvikling af storbyens grønne områder.

Konferencens formål er at støtte op om etableringen og udviklingen inden for forskellige typer af byhaver, samt af fremme nye innovative projekter med store og små bylandbrug.

Inden for emnet bylandbrug skal konferencen støtte op om udviklingen af økologisk fødevarerproduktion i Købehavn. Mange steder i USA og Europa er der blevet etableret bylandbrug på arealer i terræn eller på tagflader, hvor produktionen sælges direkte fra egen butik, eller producenten indgår aftaler direkte med lokale restauranter og kantiner som aftagere. Der vil på konferencen derfor blive sat fokus på hvordan man i Købehavn kan følge denne udvikling, da der er stor interesse for området.

Et vigtigt punkt bliver at sætte fokus på at produktionen i byen kan blive certificeret økologisk, for ikke at udsætte byen for en yderligere miljøbelastning, men derimod at udnytte byens alternative muligheder i forhold til produktion. Det er derfor essentielt at søge inspiration og viden fra eksisterende projekter i udlandet, hvor der eksisterer forskellige autorisationsordninger og lignende for bylandbrug.

Vigtige output fra konferencen vil være at udbygge eksisterende netværk, med henblik på at udvikle måder for afsætning af bylandbrugets relativt lille fødevarerproduktion.

Projektet er ikke omfattet af statsstøttere reglerne, da det vurderes, at det ikke har markeds mæssige konsekvenser og derfor ikke påvirker konkurrenceforholdene.

Note 62. Mælkeautomat til lokal afsætning af økologisk mælk.

Tilskudsmodtager: Mannerup Møllegård

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektet "Mælkeautomat til lokal afsætning af økologisk mælk" har til formål at skabe mulighed for lokal afsætning af økologisk mælk (i Lejre).

Der er en stadig stigende tendens til at forbrugere, særligt byboere, ønsker at komme tæt på den danske fødevarerproduktion, for eksempel har Mannerup Møllegård årligt 5.000 besøgende og landbrugsarrangementerne Økodag og Åbent Landbrug slår år efter år deres egne rekorder på antal besøgende. I forbindelse med disse aktiviteter oplever Mannerup Møllegård et udtalt ønske fra gæsterne, om at have mulighed for at smage den friskmalkede økologiske mælk. Dette vil kunne opfyldt ved gennemførelsen af dette projekt, der vil skabe rammerne for at kunne fuldende oplevelsen ved opstilling af en mælkeautomat, hvorfra mælken kan tappes direkte i dunke som gæsterne kan tage med hjem.

Projektet sikrer lokal afsætning af økologisk mælk – en råvare, der normalt ikke er til at sælge lokalt pga. krav om pasteurisering. Som følge af lokal afsætning af økologisk mælk i Lejre – på Sjælland, vil den generelle økologiske mælkeproduktion i langt højere grad kunne fremvise åbenhed overfor forbrugerne. Gennemførelsen vil betyde tilfredse besøgende på Mannerup Møllegård, og på sigt vil antallet af besøgende stige. Der forventes salg af 500 liter økologisk mælk om ugen, det første år – gående mod 1000 liter om ugen, tre år efter gennemførelsen af projektet.

Note 63. Stalddørssalg af slagtefjerkræ

Tilskudsmodtager: Dyrenes Beskyttelse

Hovedformål: Forskning af forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at udvikle en bedøvelses-, aflivnings- og slagtemetode der fungerer lokalt, således at det tilladte stalddørssalg af slagtefjerkræ kan gennemføres dyrevelfærdsmæssigt, hygiejnisk og praktisk forsvarligt.

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Det foregår ved at minimere indfangningsstress ved at opsamle dyrene i mørke, reducere transporten til aflivningsstedet mest muligt, samt i et vist omfang at inddrage forbrugerne i slagteprocessen. Særligt bedøvelse og aflivning vil være i fokus i dette projekt, som foregår i samarbejde med AGA og i dialog med Fødevarestyrelsen. Udfordringerne omkring udtagning (ved stalddørssalg må kun sælges uåbnet fjerkræ) søges løst gennem udvikling af forslag til koncept og regelsæt for denne type slagting og afsætning.

Resultatet vil være, at flere mindre slagtefjerkræproducenter vil få mulighed for at vælge denne løsning og afsætte deres fjerkræ lokalt. Det giver mindre lidelse, en bedre historie at fortælle og en tættere kontakt med forbrugerne, som ikke alene får styrket deres loyalitet, men også får maddannelse.

Note 64. Leveringsordninger - afsætninger af økologisk kvalitetskød til medarbejdere på arbejdspladser.

Tilskudsmodtager: Krogagergård

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

I projektet udvikles leveringsordning for økologiske kødprodukter til medarbejdere på arbejdspladser og virksomheder i lokalområdet.

Projektet fokuserer på de muligheder og barrierer, der er i øget afsætning ved samlet levering til medarbejdere på flere typer arbejdspladser, virksomheder og indkøbsforeninger. I projektet deltager fire virksomheder, som medvirker til at udvikle leveringsordningerne, så de også i praksis bliver til et personalegode. I testperioden er det målet at gøre leveringsordningerne enkle for alle, både bestilling, modtagelse, opbevaring og hjemtransport. Fokus er især på:

- Leveringsform, herunder hvilke emballagetyper, der egner sig til forskellige hjemtransportmidler
- Leveringshyppighed og -mængder
- Den praktiske håndtering på arbejdspladsen

Effekt:

- Øget lokal afsætning af økologisk kød – og senere af andre varer
- Øget forbrugertroværdighed – tættere bånd mellem producent og virksomhed / forbruger.
- Lettere tilgængelighed af lokalt producerede fødevarer for den enkelte forbruger.
- Virksomheder vil kunne tilbyde det færdige koncept som personalegode.

Note 65. Lokal mad i offentlig bispisning på regionalt plan.

Tilskudsmodtager: Smag på Nordsjælland

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Lokal og økologisk mad i den offentlige bispisning skal nytænkes. Det skal handle om mere end råvarer og næring. Det skal handle om madoplevelse, læring, minder, madkultur, livskvalitet. Det handler også om at vi skal bevare fødevarerproduktion og lokale arbejdspladser i landzone Nordsjælland. Projektet vil skabe en fornyet kreativ dialogproces på kommunalt og regionalt plan, hvor vi kan udvikle en ny angrebsvinkel og nye koncepter til at få lokale og økologiske råvarer ind i den offentlige bispisning.

Formålet er at skabe koncepter for anvendelsen af de lokale økologiske produkter i et samarbejde der er baseret på at madoplevelser rodfæstet i den lokale økologi.

Note 66. Produktion af økologiske danske figner i uopvarmet plasttunnel Fase II af III

Tilskudsmodtager: Westergaards Planteskole

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Formål:

- At skabe det videnskabelige grundlag for en dyrkning og afsætning af dessert-figen i Danmark.
- At optimere dyrkningsparametrene sortsvalg, voksemedier, vanding, samt temperatur og fugtighed i dyrknings- og post harvest situationer.
- Ved vareprøver at vurdere størrelsen af markedspotentialet for det færdige produkt.

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Projektet har potentiale som udslagsgivende faktor for færdigudviklingen af en for danske gartneri helt ny niche-kultur med afsætningsmuligheder inden for bl.a. hotel- og restaurationsbranchen.

Projektet vil gennemføre kontrollerede dyrkningsforsøg i plasttunnel med de 3-4 mest lovende sorter af spisefigen, *Ficus carica*, med det formål at optimere sortsvalget, dyrkningsparametre og post-harvest behandlingen. Der produceres færdigvarer i mængder af en størrelse, der muliggør en vurdering af markedspotentialet i samarbejde med aftagere og slutbrugere. Der gennemføres smagsanalyser af det færdige produkt ved blindtests.

Projektets resultater formidles via westergaard.dk, åbent-hus arrangement og artikler i fagblade.

Note 67. Grøn Festival - Økologiens Have.

Tilskudsmodtager: Økologiens Venner

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Formålet med projektet er at starte en årlig tradition for Grøn Festival op, med mindst 2.000 besøgende og med mindst 40 udstillere af økologiske og bæredygtige produkter, hvoraf langt hovedparten vil være af lokal islæt, samt at opbygge et netværk af lokale producenter og forhandlere af økologiske og bæredygtige produkter og endvidere at oplyse lokalbefolkningen i Østjylland om de muligheder de har og vigtigheden af at handle lokalt.

Projektet udføres af foreningen Økologiens Venner ved Odder, der driver Økologiens Have. Projektet udføres i samarbejde med Økologisk Råd, og i koordinering med en lokal organisation af producenter og forhandlere af lokalt producerede bæredygtige varer samt Odder Kommune.

Hovedindsatsen vil være at opnå nogenlunde samme besøgstal på Grøn Festival, som da den nu lukkede "Den Økologiske Have" arrangerede økologiske høstmarkeder, og som var et vigtigt udstillingsvindue i Østjylland for producenter og forhandlere af økologiske og bæredygtige varer, samt et fint sted for at skabe et godt netværk mellem udstillerne.

Ambitionen for den nuværende Økologiens Have er desforuden, at være et center for lokal afsætning for økologiske og bæredygtige produkter, samt at lave formidling om vigtigheden af dette.

Note 68. Rejsehold: Lokal afsætning med Dyrevelfærd By Heart.

Tilskudsmodtager: BusinessByHeart

Hovedformål: Rådgivning

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er i samarbejde med landmænd at udvikle fire projekter, som vil blive ansøgt i august 2014 under puljen Grønne Ildsjæle For Lokal Afsætning til gennemførelse i 2015.

Fælles for projekterne er at de stiller skarpt på hvordan *fra bonde til kunde* –konceptet kan styrkes og systematiseres. Det omfatter produktjustering, kommunikation og implementering af koncepter, der er udviklet i 2014. Fællesnævneren er høj dyrevelfærd og naturlighed, højværdiprodukter og kort vej fra græs til gryde.

Rejseholdets opgave er at drøfte og medudvikle idéerne, så de bliver konkrete og skarpe, og skrive dem ind i fire separate ansøgninger.

Effekten vil være at landmænd, der ikke selv har ressourcerne til at bekoste konsulentbistand til udvikling og ansøgningskrivning, men som bobler af gode idéer, kan få den nødvendige håndsrækning til at afprøve idéerne, der ikke bare vil konsolidere dem selv, men som kan fortælles til og inspirere resten af det økologiske bondeland.

Note 69. Lejre økologiske Fødevarerfællesskab - lokalt afsætningsled mellem producenter og storkøkkener?

Tilskudsmodtager: Katrøj

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektet har til formål at afdække behov, vilkår og muligheder for at det borgerdrevne initiativ Lejre Økologiske Fødevarerfællesskab (LØFF) kan være afsætningskanal mellem lokale, økologiske producenter og lokale, økologi-omlagte storkøkkener og dermed udvide sit virkeområde.

Noter til supplerende oplysninger – ændringsbudgettet 2014

Projektet udspringer af et konkret yttret ønske fra køkkenledere/-personale om at indkøbe gennem LØFF. Dernæst har LØFF samt Lejre Kommune yttret stor interesse for en nærmere undersøgelse af en sådan konstellation.

Det lokale konsulentbureau Katrøj, som allerede er engageret i området, er peget på som kvalificeret til at udføre projektet.

- Projektet vil gå helt konkret til værks med følgende elementer:
- Interview med mindst 10 køkkenledere/-personale fra storkøkkener i Lejre kommune og afdække deres behov og vaner ift. indkøb af lokale, økologiske grøntsager mv.
- Interview med mindst 5 af de største lokale producenter og afdække deres muligheder for levering
- Afdække LØFF's praktiske muligheder for at varetage opgaven som afsætningskanal
- Opstille projektets afledte erfaringer i en enkel præsentation indeholdende mulige 'forretningsmodeller'

Invitere til et fællesmøde mellem producenter, køkkenledere og repræsentanter fra LØFF's arbejdsgrupper, hvor de blotlagte omstændigheder hos køkkenledere og producenter skal drøftes og muligheder for igangsættelse af samarbejde vurderes og evt. skydes i gang

---

Note 70. Økologiske oplevelser - pepalk og workshops for alle aldre.

Tilskudsmodtager: Arbejdsgruppen bag Økologiens telt

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

På trods af, at Økologi har været markedsført i almindelige dagligvarebutikker gennem årene, og selvom antallet af økologiske varetyper vokser, er der fortsat mange, som ikke rigtig ved, hvad forskellen på økologiske og konventionelle produkter er.

Det vil vi ændre på samtidig med, at vi viser den store variation af økologiske fødevarer, og samtidig med, at vi giver de besøgende en uforglemmelig oplevelse bestående af:

- Workshops for alle der vil være med – et kom-ind-fra-gaden køkken. Her kan man være økostjernekok for en kort stund assisteret af en dygtig kok med forstand på økologi.
- En økointertainer og levende plakatsøgle som er konferanvier i økoteltet-

Konferencieren sikrer, at alle som nærmer sig teltet ved hvad der sker, hvad teltet byder på, og hvorfor økologi er godt for miljø og dyrevelfærd.

Teltet byder desuden på: mange økologiske stillere, infostande, cafe og smagsprøver i stor variation og i rigelige mængder.

Note 71. Grøn bæredygtighed - lokal omstilling.

Tilskudsmodtager: Odense Fødevarerfællesskab

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektet består således af to relaterede del, nemlig en internt og en eksternt orienteret del:

1. Udvikling af vores forretningsmodel, så også den anvendte emballage er så miljøvenlig som den kan blive (primært internt fokus)
  - a) Input: Indførelse af genbrugsposer i et retursystem
2. Udbredelse af centrale tanker i fødevarerfællesskaberne og tilbud om praktisk engagement (primært eksternt fokus)
  - a) Inputs: Logoer på genbrugsposerne
  - b) Input: Foredragsrække
  - c) Udvikling af forretningsmodel

Vi har fået designet en pose, der netop passer til vores formål (miljøvenligt materiale, holdbar, kan tåle jord, kan bæres i hånden samt stå på cyklen)